

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Ödemeler Dengesi Raporu 2011- III

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

İdare Merkezi

İstiklâl Cad. 10 Ulus, 06100 Ankara, Türkiye

Editörler

Ahmet Adnan EKEN, Adnan.Eken@tcmb.gov.tr

Gülbin ŞAHİNBEYOĞLU, Gulbin.Sahinbeyoglu@tcmb.gov.tr

Hazırlayanlar

Altan ALDAN, Altan.Aldan@tcmb.gov.tr

Mustafa Faruk AYDIN, Faruk.Aydin@tcmb.gov.tr

Barış BABAÖĞLU, Baris.Babaoglu@tcmb.gov.tr

Serdar ERKİLİÇ, Serdar.Erkilic@tcmb.gov.tr

Yasemin KANMAZ, Yasemin.Yaman@tcmb.gov.tr

Osman Çağatay MUTLU, Cagatay.Mutlu@tcmb.gov.tr

Burcu ÜLKÜR, Burcu.Ulkur@tcmb.gov.tr

İÇİNDEKİLER

ÖZET	02
1. CARİ İŞLEMLER HESABI	05
1.1. Mal İhracatı	06
1.2. Mal İthalatı	07
1.3. Küresel Konum	12
1.4. Dış Ticaret Hadleri	12
1.5. Hizmetler Hesabı	13
1.6. Gelir Hesabı	14
1.7. Cari Transferler	14
2. SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	15
2.1. Doğrudan Yatırımlar	19
2.2. Portföy Yatırımları	20
2.3. Krediler ve Mevduat	21
3. ULUSLARARASI YATIRIM POZİSYONU	24
3.1. Varlıklar	24
3.2. Yükümlülükler	28
4. EK TABLOLAR	31
KUTULAR	
Kutu 1. Altın İthalatındaki Artış ve Toplam İthalata Etkisi	9
Kutu 2. Uluslararası Rezervler ve Döviz Likiditesi	16
Kutu 3. Türkiye'nin Euro Bölgesinin Sorunlu Çevre Ülkelerindeki Finansal Varlıkları	25

ÖZET

Uygulanan makroekonomik tedbirler paralelinde iç talebin yavaşlamasına bağlı olarak yılın ikinci çeyreğinden itibaren büyüme hızı yavaşlamaya başlamış, iç talep ve dış talep arasındaki ayrışma hız kesmiştir. Yurt içi talepteki yavaşlamaya da bağlı olarak mevsimsellikten arındırılmış ithalat üçüncü çeyrekte önemli ölçüde yavaşlamış, ihracat ise ılımlı artış seyrini korumuştur. Bu durum yılın üçüncü çeyreğinde cari açığındaki hızlı artış eğiliminin azalmasına katkıda bulunmuştur. Mevsimsellikten arındırılmış verilerle cari işlemler açığı ve enerji dışı cari işlemler açığı bir önceki çeyreğe kıyasla azalmıştır.

Ödemeler dengesi tanımlamasına göre dış ticaret açığı, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde, yüzde 44,5 oranında artarak 24,1 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Yıllık dış ticaret açığı ise, yılın ikinci çeyreğine göre yüzde 9,1 oranında artarak 88,9 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir. Diğer taraftan, yıllıklandırılmış veriler incelendiğinde cari işlemler açığındaki artış hızı azalmıştır. 2011 yılının ilk yarısında 71,6 milyar ABD doları olan 12-aylık birikimli cari açık, üçüncü çeyrekte 77,5 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Öte yandan, enerji hariç cari işlemler dengesindeki iyileşmenin daha belirgin olduğu dikkat çekmektedir.

Net hizmet gelirleri 2011 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 20,8 oranında artmıştır. Söz konusu artışta, net turizm gelirlerinin yükselmesinin yanı sıra, diğer taşımacılık gelirlerindeki artış da etkili olmuştur.

2011 yılının üçüncü çeyreğinde, rezerv değişimleri (TCMB, bankalar ve diğer sektörler) ile IMF kredileri hariç tutulduğunda, 10,4 milyar ABD doları sermaye girişi gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın üçüncü çeyreğiyle karşılaştırıldığında, bu yılın aynı çeyreğinde diğer sektörün net kredi kullanıcısı olduğu gözlenmiştir. Bankaların ve diğer sektörlerin uzun ve kısa vadeli kredileri, doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) ile yurt dışında yerleşik kişi ve bankaların yurt içinde yerleşik bankalar nezdindeki mevduatları sermaye girişlerinin temel kaynakları olmuştur. Bu dönemde finansman kaynakları içinde, portföy yatırımları ile kısa vadeli sermaye girişlerinin payının azaldığı, DYY ve uzun vadeli sermaye girişlerinin payının ise arttığı gözlenmiştir.

2011 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 178,3 milyar ABD doları, yükümlülükleri ise 514,1 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan Net Uluslararası Yatırım Pozisyonu 2011 yılı ikinci çeyrek sonuna göre 39,6 milyar ABD doları azalmış, bu gelişmede varlıkların 4,8 milyar ABD doları, yükümlülüklerin ise 44,4 milyar ABD doları azalışı belirleyici olmuştur.

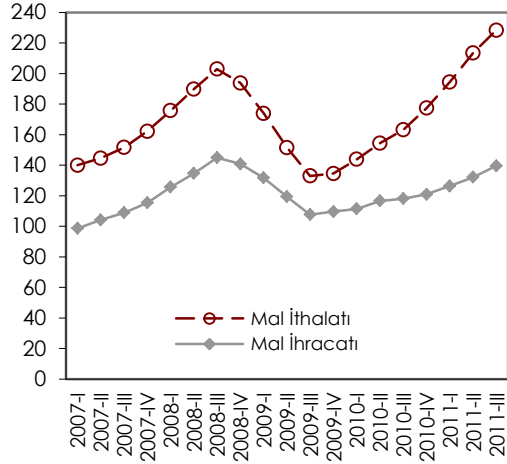
Ödemeler Dengesi
(milyar ABD doları)

	Ocak-Eylül			Eylül (12-aylık)		
	2010	2011	% Değişim	2010	2011	% Değişim
Cari İşlemler Hesabı	-30,2	-60,7	100,8	-34,9	-77,5	122,3
Dış Ticaret Hesabı	-37,6	-70,1	86,1	-45,0	-88,9	97,3
Mal İhracatı	87,0	105,7	21,4	118,1	139,5	18,2
İhracat (fob)	81,7	99,5		110,8	131,7	
Bav ul Ticareti	3,8	3,2		5,1	4,4	
Mal İthalatı	-124,7	-175,7	40,9	-163,1	-228,4	40,0
İthalat (cif)	-130,6	-181,7		-171,0	-236,7	
Uyarılama: Nav lun ve Sigorta	7,7	8,9		10,2	12,0	
Hizmetler Hesabı	11,5	14,5	26,5	15,0	18,1	20,7
Turizm (net)	12,1	14,2		15,9	18,1	
Gelir	15,5	17,8		20,6	23,1	
Gider	-3,5	-3,6		-4,7	-4,9	
Diğer Hizmet Gelirleri (net)	-0,6	0,3		-0,9	-0,1	
Gelir Hesabı	-5,0	-6,3	25,0	-6,7	-8,4	25,1
Ücret Ödemeleri (net)	-0,1	-0,1		-0,1	-0,2	
Doğrudan Yatırım Gelirleri (net)	-1,1	-2,4		-1,6	-3,5	
Portföy Yatırımı Gelirleri (net)	-0,5	-0,9		-0,3	-0,9	
Diğer Yatırım Gelirleri (net)	-3,3	-2,9		-4,7	-3,9	
Faiz Geliri	0,8	0,9		1,1	1,2	
Faiz Gideri	-4,1	-3,7		-5,7	-5,1	
Cari Transferler	1,0	1,2	17,6	1,9	1,6	-13,9
İşçi Gelirleri	0,7	0,7		0,9	1,0	
Sermaye ve Finans Hesapları	28,1	48,4	72,2	33,6	65,9	96,0
Finans Hesabı (Rezerv Varlıklar hariç)	36,6	53,8	47,0	42,9	75,6	76,4
Doğrudan Yatırımlar (net)	4,2	9,3	119,9	5,3	12,7	138,6
Yurt Dışında	-1,2	-1,7		-1,9	-1,9	
Yurt İçinde	5,4	10,9		7,2	14,6	
Portföy Yatırımları (net)	13,1	14,4	9,9	12,5	20,0	60,3
Varlıklar	-2,4	2,2		-3,3	1,1	
Yükümlülükler	15,5	12,2		15,8	19,0	
Yurt Dışı Yerleşikler Hisse Senedi Alımı	2,6	-0,4		3,6	0,5	
Borç Senetleri	12,9	12,6		12,2	18,5	
Yurt Dışı Yerleşikler DİBS Alımı	8,5	8,6		7,7	10,8	
Hazine Tahvil İhracı	3,4	1,5		3,4	2,2	
Borçlanma	6,0	3,3		6,0	4,0	
Geri Ödeme	-2,6	-1,8		-2,6	-1,8	
Bankalar (net)	1,0	2,5		1,0	2,6	
Diğer Sektörler (net)	0,0	0,0		0,0	2,9	
Diğer Yatırımlar (net)	19,3	30,2	56,3	25,1	42,9	71,3
Varlıklar	6,0	11,7		11,1	12,8	
Ticari Krediler	0,5	-0,3		-0,5	-2,2	
Krediler	-0,5	-0,6		-0,6	-0,6	
Efektif ve Mev duat	5,9	12,7		12,3	12,8	
Bankalar	8,9	1,2		11,7	5,9	
Yabancı Para	8,6	3,2		11,0	8,0	
Türk Lirası	0,3	-2,0		0,6	-2,2	
Diğer Sektörler	-2,9	11,6		0,6	9,7	
Yükümlülükler	13,3	18,5		14,0	30,1	
Ticari Krediler	0,0	3,7		0,6	5,9	
Krediler	0,9	15,8		0,7	23,4	
Merkez Bankası	0,0	0,0		0,0	0,0	
Genel Hükümet	1,4	-0,4		1,3	-0,3	
Uluslararası Para Fonu	-1,4	-2,1		-1,4	-2,8	
Uzun Vade	2,8	1,7		2,7	2,5	
Bankalar	4,9	10,4		7,2	18,4	
Uzun Vade	-0,2	3,8		0,4	4,8	
Kısa Vade	5,1	6,7		6,7	13,6	
Diğer Sektörler	-5,3	5,7		-7,8	5,3	
Uzun Vade	-6,3	3,7		-8,5	2,9	
Kısa Vade	1,0	2,0		0,7	2,4	
Mev duat	12,0	-1,5		12,2	0,3	
Merkez Bankası	-0,3	-1,5		-0,5	-1,7	
Bankalar	12,3	0,0		12,7	2,0	
Resmi Rezerv lerdeki Değişim (- artış)	-8,5	-5,4	-36,4	-9,3	-9,7	5,0
Net Hata ve Noksan	2,2	12,3		1,3	14,3	

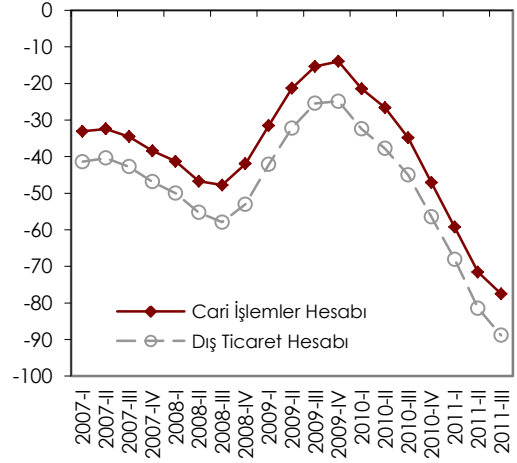
Kaynak: TCMB.

Mal İhracatı ve İthalatı

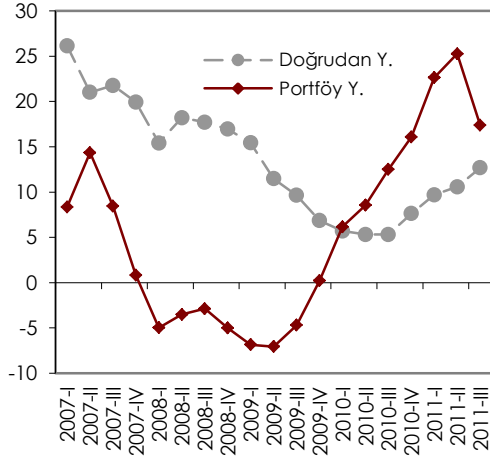
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Dış Ticaret ve Cari İşlemler

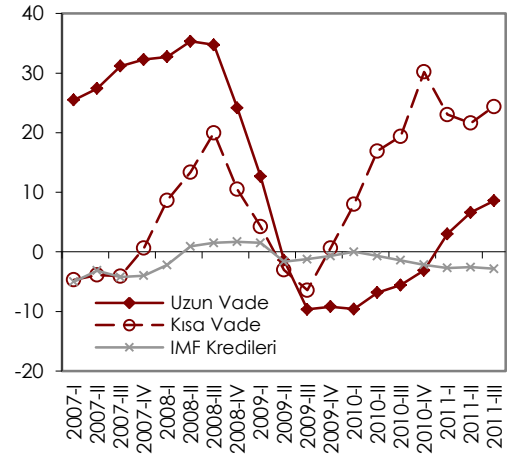
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Doğrudan ve Portföy Yatırımları

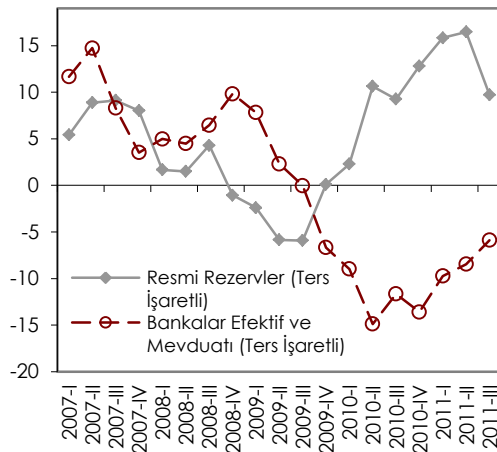
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Diğer Sermaye Akımları

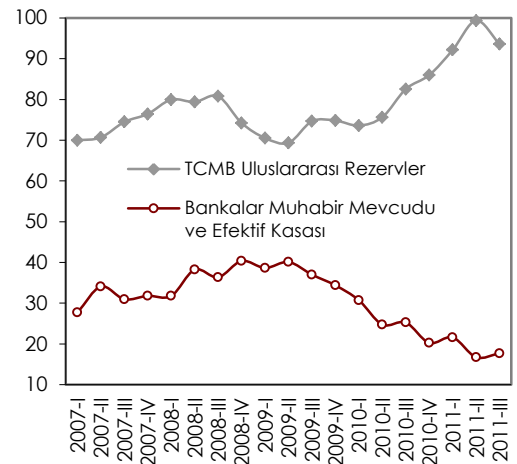
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Rezerv Değişimi (- azalış, + artış)

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Uluslararası Rezervler

(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

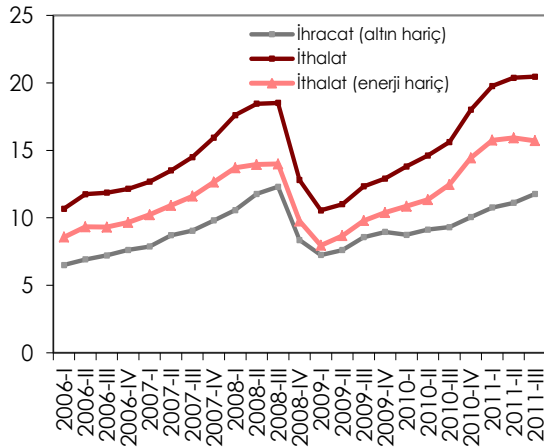

I. Cari İşlemler Hesabı

1. Uygulanan makroekonomik tedbirler paralelinde iç talebin yavaşlamasına bağlı olarak yılın ikinci çeyreğinden itibaren büyüme hızı yavaşlamaya başlamış, iç talep ve dış talep arasındaki ayrışma hız kesmiştir. Küresel ekonomiye dair belirsizliklerdeki artışa ve risk iştahındaki bozulmaya paralel olarak yılın üçüncü çeyreğinde ülkemizden sermaye çıkışları yaşanmış, Türk lirası değer kaybetmiştir. Bunun yanı sıra, yurt içi talepteki yavaşlamaya da bağlı olarak mevsimsellikten arındırılmış ithalat üçüncü çeyrekte önemli ölçüde yavaşlamış, ihracat ise ılımlı artış seyrini korumuştur. Bu durum yılın üçüncü çeyreğinde cari açığındaki hızlı artış eğiliminin azalmasına katkıda bulunmuştur.

İthalat ve İhracat

(mevsimsellikten arındırılmış, milyar ABD doları)

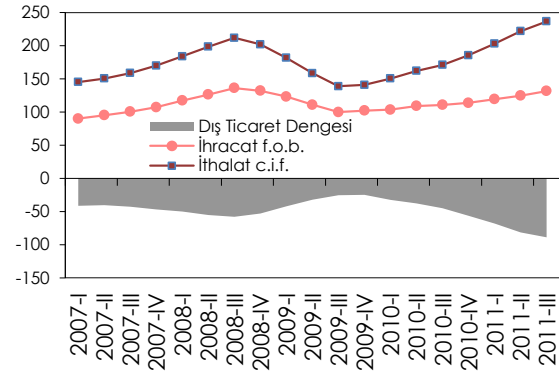

Kaynak: TCMB.

2. Ödemeler dengesi tanımlamasına göre dış ticaret açığı, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde, yüzde 44,5 oranında artarak 24,1 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Yıllık dış ticaret açığı ise, yılın ikinci çeyreğine göre yüzde 9,1 oranında artarak 88,9 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir.

Dış Ticaret Açığı

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

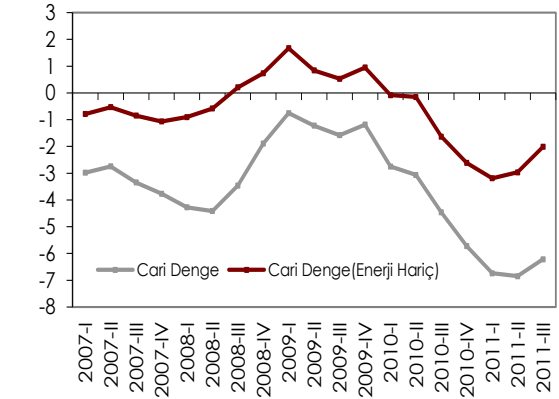

Kaynak: TCMB.

3. Yılın üçüncü çeyreğinde ihracatın ılımlı seyrini koruması ve ithalatın yavaşlaması ile birlikte cari işlemler dengesindeki iyileşme daha belirgin hale gelmiştir. Mevsimsellikten arındırılmış verilerle cari işlemler açığı ve enerji dışı cari işlemler açığı bir önceki çeyreğe kıyasla azalmıştır. Diğer taraftan, yıllıklandırılmış veriler incelendiğinde, cari işlemler açığındaki artış hızı gerilemiştir. 2011 yılının ilk yarısında cari açık, üçüncü çeyrekte 77,5 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Öte yandan, enerji hariç cari işlemler dengesindeki iyileşmenin daha belirgin olduğu dikkat çekmektedir.

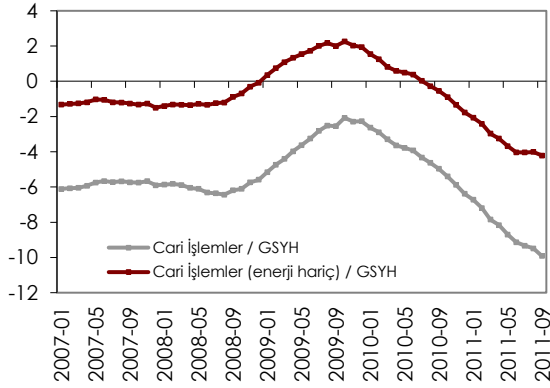
Cari İşlemler Dengesi

(mevsimsellikten arındırılmış, 3 aylık ortalama, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Enerji Hariç Cari İşlemler Dengesi (yıllıklandırılmış, GSYH'ye oran, %)

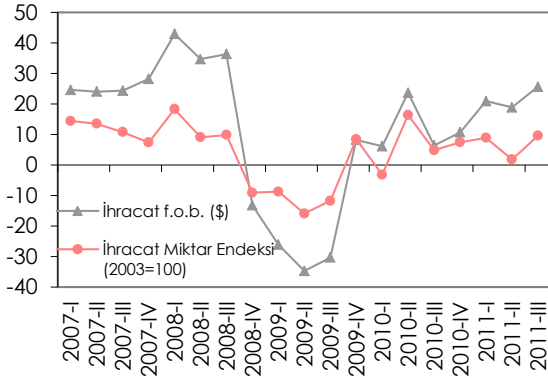

Kaynak: TCMB.

1.1 Mal İhracatı

4. TÜİK tarafından açıklanan verilere göre, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde ihracatın artış hızında önceki çeyreğe göre artış gözlenmiştir. Bu dönemde ihracat yıllık yüzde 25,6 oranında artarak 33,9 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. İhracatın yıllık artışındaki hızlanma önemli ölçüde fiyat etkisinden kaynaklanmıştır. İhracat miktar ve birim değer endeksleri, söz konusu dönemde sırasıyla yüzde 9,6 ve yüzde 14,7 oranlarında artmıştır.

İhracat - Nominal ve Reel (yıllık % değişim)

Kaynak: TÜİK.

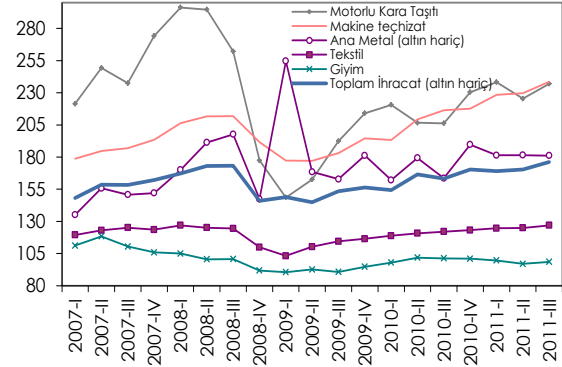
5. Mevsimsellikten arındırılmış veriler incelendiğinde, yılın üçüncü çeyreğinde nominal ihracat bir önceki çeyreğe göre yüzde 5,9, reel ihracat ise yüzde 3,4 oranında artmıştır.

6. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde, yıllık ihracat artışına en yüksek katkılar sırasıyla ana metal, taşıt araçları, petrol ürünleri ve gıda sektörlerinden gelmiştir. Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre bu

dönemde, makine teçhizat ve taşıt araçları ihracatında yüksek oranlı bir canlanma görülürken, giyim ve ana metal sektörleri ihracatı yataya yakın bir seyir izlemiştir.

İhracat ve Seçilmiş Alt Sektörler

(mevsimsellikten arındırılmış miktar endeksleri, 2003=100)

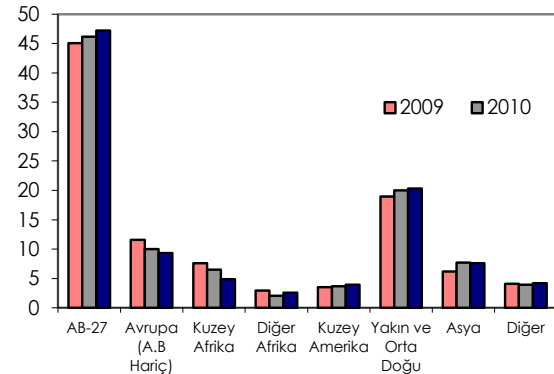

Kaynak: TCMB.

7. Küresel kriz ile birlikte gerileyen Avrupa Birliği'nin toplam ihracat içindeki payı, kademeli olarak toparlanmaktadır. Bununla birlikte, Avrupa Birliği dışındaki Avrupa ülkelerinin payında ise gerileme meydana gelmiştir. Kuzey Afrika ülkelerinin payında, Mısır ve Libya başta olmak üzere söz konusu ülkelerde yaşanan siyasi olayların etkisiyle gerileme gözlenirken, Yakın ve Orta Doğu ülkelerinin payı yüzde 20 civarında seyretmeye devam etmektedir. Ülkeler bazında bakıldığında, yılın ilk üç çeyreğinde, ihracat içindeki payı en yüksek ülke olan Almanya payını artırmıştır. Almanya dışında Irak, İran, Rusya ve ABD'nin ihracat içindeki paylarında artışlar görülürken, İtalya, Fransa ve İspanya'nın paylarında ise gerileme görülmektedir.

İhracatta Seçilmiş Bölge Payları

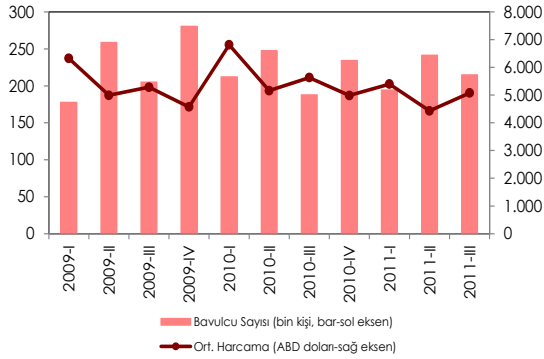
(Ocak-Eylül dönemi, toplam ihracattaki pay, %)

Kaynak: TÜİK

8. TÜİK verilerine göre 2011 yılı üçüncü çeyreğinde bavul ticareti yapan kişi sayısının geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 14,4 artmasına rağmen, ortalama harcama tutarının yüzde 9,8 azalması sonucu toplam bavul ticareti gelirleri yüzde 3,2 oranında yükselerek 1,1 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

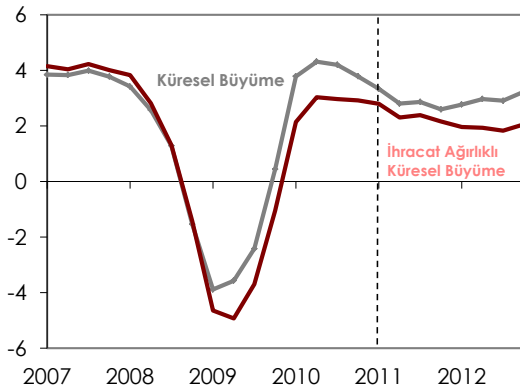
Bavul Ticareti

Kaynak: TÜİK.

9. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde Euro bölgesinde kamu borçlarının sürdürülebilirliğine dair endişelerin artması ve ABD'deki toparlanmanın öngörülenden daha yavaş olacağına anlaşılması, küresel ekonomiye dair aşağı yönlü riskleri belirginleştirmiştir. Bu gelişmeler paralelinde, orta vadede küresel büyüme tahminleri aşağı yönlü güncellenmiştir.

Türkiye İçin Dış Talep Göstergesi (yıllık % değişim)

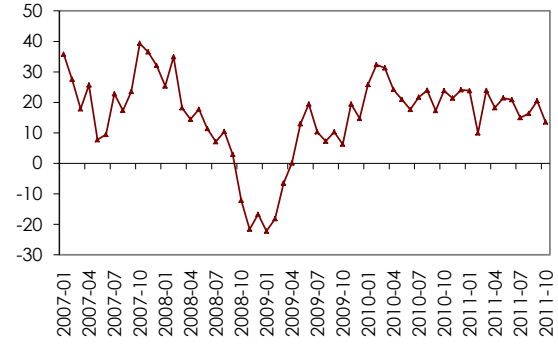

Kaynak: Bloomberg, Consensus Forecasts, IMF, TCMB.

10. İmalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların gelecek üç aya yönelik ihracat beklentileri Ekim ayında bir miktar bozulmasına karşın yüksek seviyesini korumaktadır.

İhracat Beklentileri

(İYA gelecek üç aydaki ihracat sipariş beklentisi) (mevsimsellikten arındırılmış (artış-azalış))

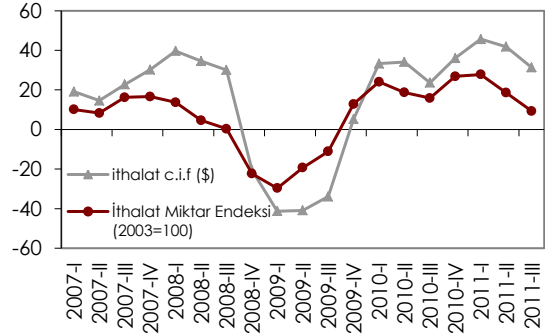
Kaynak: TCMB.

1.2 Mal İthalatı

11. TÜİK verilerine göre, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde ithalatın artış hızında önceki çeyreğe göre düşüş gözlenmiştir. Bu dönemde ithalat yıllık yüzde 31,3 oranında artarak 61,9 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. İthalatın yıllık artışındaki hızlanma önemli ölçüde fiyat etkisinden kaynaklanmıştır (Kutu 1). İthalat miktar ve birim değer endeksleri, söz konusu dönemde sırasıyla yüzde 9,3 ve yüzde 19,8 oranlarında artmıştır.

İthalat - Nominal ve Reel

(yıllık % değişim)

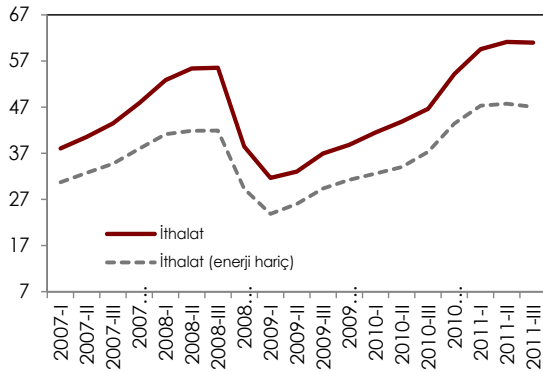
Kaynak: TÜİK.

12. Yıllık yüksek oranlı artışlara karşın, mevsimsellikten arındırılmış veriler, ithalat artışındaki hızlanmanın yılın üçüncü çeyreğinde durduğuna işaret etmektedir. Enerji kalemleri dışlandığında ise ithalatta düşme göze çarpmaktadır. 2010 yılının son çeyreğinden itibaren alınan politika önlemlerinin yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde ithalatı yavaşlattığı görülmektedir. Bununla birlikte, gerek TCMB'nin gerekse BDDK'nın kredi artış hızına yönelik almış oldukları tedbirlerin gecikmeli etkilerinin yılın son çeyreğinde belirginleşeceği ve bu çerçevede

önümüzdeki dönemde ithalatın düşeceği tahmin edilmektedir.

Enerji Dışı İthalat

(mevsimsellikten arındırılmış, milyar ABD doları)

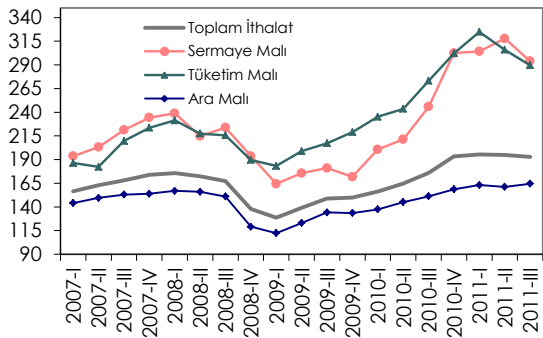

Kaynak: TÜİK, TCMB.

13. Mevsimsel etkilerden arındırılmış verilerle ithalatta gözlenen yavaşlama, fiyat etkisi dışlandığında daha da belirgin olarak gözlenmektedir. Toplam ithalat, üçüncü çeyrekte bir önceki çeyreğe kıyasla gerilemiştir. Söz konusu gerileme, tüketim ve yatırım malları ithalatında gözlenen sert düşüşten kaynaklanmıştır. 2010 yılının ikinci yarısında hızlı bir şekilde artmaya başlayan tüketim malları ithalatı, binek oto ithalatındaki hızlı düşüşün etkisiyle 2011 yılı ikinci ve üçüncü çeyreğinde önemli ölçüde gerilemiştir. Ara malları ithalatı ise sınırlı bir artış sergilemiştir.

İthalat ve Seçilmiş Alt Sektörler

(mevsimsellikten arındırılmış miktar endeksleri, 2003=100)

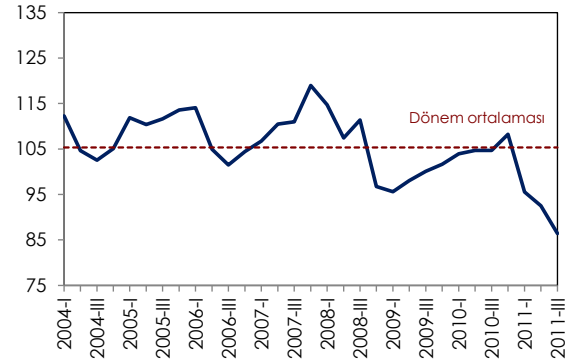

Kaynak: TCMB.

14. Reel kurda, 2011 yılı başında başlayan değer kaybı süreci yılın üçüncü çeyreğinde de devam etmiştir. Böylece, reel kur, gelişmekte olan ülkelere göre, dönem ortalamasının altında kalmaya devam etmektedir.

Reel Efektif Kur

(gelişmekte olan ülkelere göre, TÜFE bazlı, 2003=100)

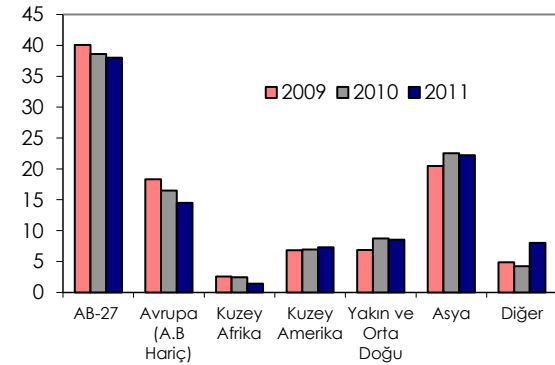

Kaynak: TCMB.

15. 2011 yılının ilk üç çeyreği itibarıyla, Avrupa Birliği'nin ve Asya ülkelerinin ithalat içindeki payında sınırlı da olsa düşüş gözlenmiştir. Diğer taraftan, Avrupa Birliği hariç Avrupa ülkelerinin ithalattaki payında gerileme görülürken, Kuzey Amerika'nın payı artmıştır.

İthalatta Seçilmiş Bölge Payları

(Ocak-Eylül dönemi, toplam ithalattaki pay, %)

Kaynak: TÜİK.

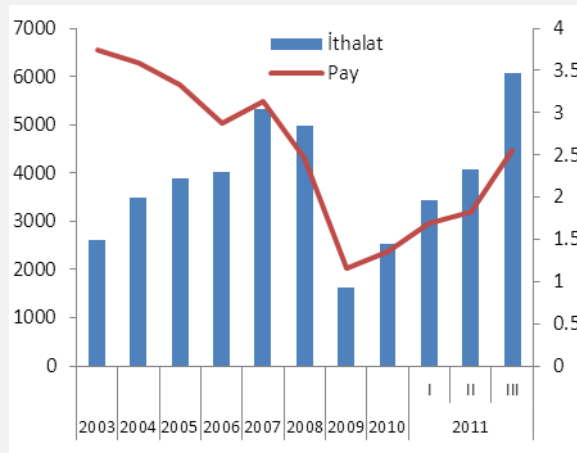
Kutu 1

ALTIN İTHALATINDAKİ ARTIŞ VE TOPLAM İTHALATA ETKİSİ

Küresel kriz sonrası toparlanma sürecinde Türkiye'de iktisadi faaliyette güçlü bir seyir gözlenmiş, buna karşın toparlanma hızları itibarıyla iç ve dış talep farklı eğilimler sergilemiştir. Bu dönemde iç talepte gözlenen güçlü seyre paralel olarak ithalat hızla artmıştır. Ancak, 2010 yılının son çeyreğinden itibaren alınmaya başlayan politika tedbirleri, 2011 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren ithalatı yavaşlatmaya başlamıştır. Bununla birlikte, altın ithalatında, özellikle Ağustos ve Eylül aylarında görülen yüksek oranlı artışlar, ithalattaki yavaşlamayı sınırlandırmıştır. Bu çerçevede, bu kutuda, altın ithalatında son dönemde gözlenen artışlar ve bu artışların ithalat üzerindeki etkisi incelenmektedir.

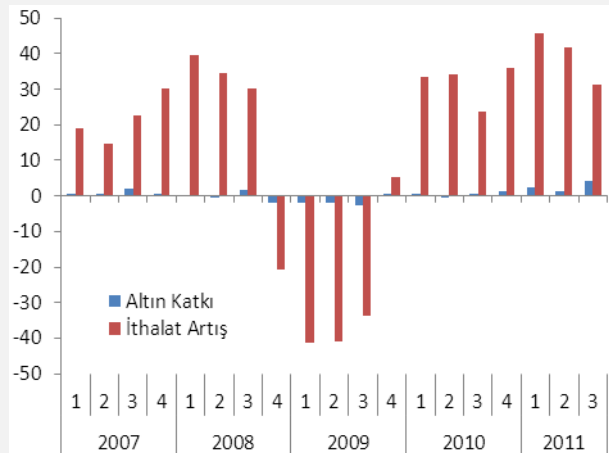
Türkiye açısından geleneksel olarak önemli bir takı ve tasarruf aracı olan altın ithalatının yakın dönem tarihsel gelişimi incelendiğinde, dalgalı bir patika izlediği göze çarpmaktadır. Nominal altın ithalatı 2003-2007 döneminde sürekli artarken, 2008 yılında artış eğilimi durmuş, 2009 yılında ise artan fiyatlar sebebiyle takı talebindeki azalma sonucu keskin düşüş yaşamıştır. Kriz sonrası dönemde kademeli olarak ivmelenen altın ithalatı 2011 yılının son çeyreğinde hızlı bir şekilde artmış ve 2007 yılındaki zirve değerinin üzerine çıkmıştır. 2003 yılından 2008 yılına kadar genel olarak düşme eğiliminde olan altın ithalatının toplam ithalat içindeki payı da son dönemde hızla artmıştır (Grafik 1). Sonuç olarak, altın ithalatının çeyrekler itibarıyla yıllık ithalat artışına katkısı, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde 4,2 yüzde puan gibi yüksek bir orana ulaşmıştır (Grafik 2).

Grafik 1
Yıllık Altın İthalatı (milyon dolar) ve Toplam İthalat İçindeki Payı (%)

Kaynak: TÜİK.

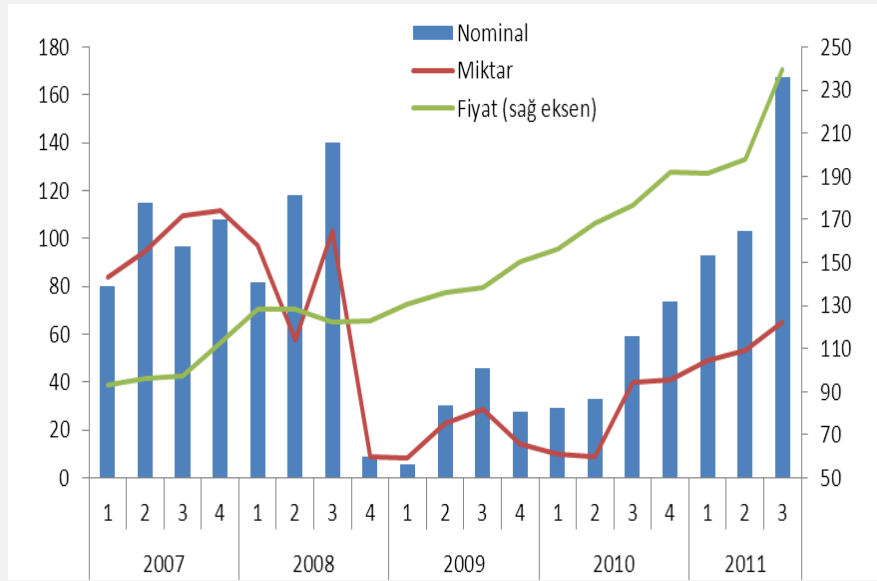
Grafik 2
Altın İthalatının İthalat Artışına Katkısı (yüzde puan)

Kaynak: TÜİK.

Mevsimsellikten arındırılmış veriler, nominal altın ithalatının üçüncü çeyrekte, ikinci çeyreğe göre çok hızlı oranda arttığına ve ithalatın 2008 yılının üçüncü çeyreğindeki tarihi zirvesinin üzerine çıktığına işaret etmektedir (Grafik 3). Bununla birlikte, dünya ekonomisinde son dönemde gözlenen çalkantıların ve ileriye yönelik belirsizliklerin etkisiyle hızla artan altın fiyatlarının, nominal ithalat artışına önemli ölçüde etkili ettiği görülmektedir. Nitekim, miktar endekslerine göre, altın ithalatı üçüncü çeyrekte ikinci çeyreğe göre artmakla birlikte, bulunduğu seviye itibarıyla 2008 yılının üçüncü çeyreğindeki zirve noktasının oldukça altındadır.

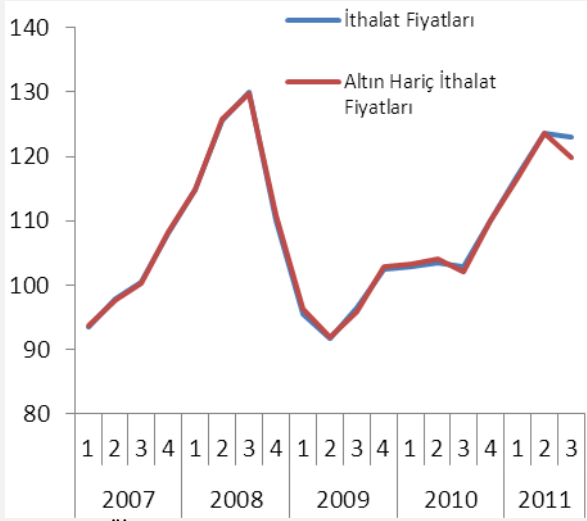
Grafik 3. Altın İthalatı (Nominal ve Reel) ve İthalat Fiyatları (2007=100)

Kaynak: TÜİK, TCMB Hesaplamaları.

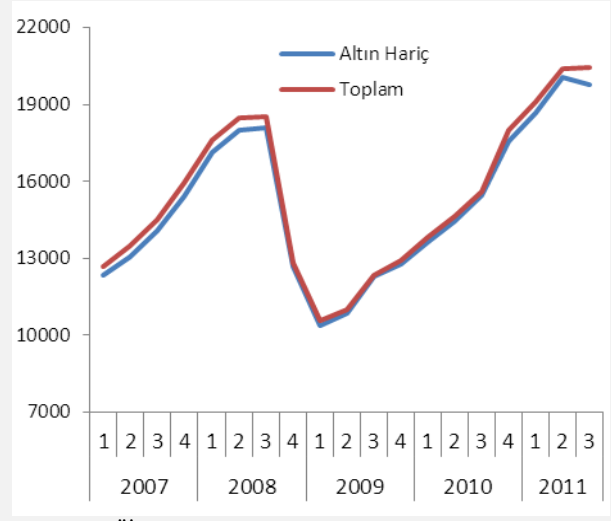
Altın fiyatlarındaki hızlı yükselişle birlikte ithalat miktarındaki artış, toplam ithalat fiyatlarını olumsuz şekilde etkilemiştir (Grafik 4). 2011 yılının üçüncü çeyreğine kadar paralel giden genel ithalat fiyatları ile altın hariç fiyatlar, son çeyrekte ayrılmıştır. Altın dışlandığında ithalat fiyatlarında gerileme gözlenirken, genel ithalat fiyat endeksi yatay bir seyir izlemiştir. Fiyatlardaki gelişmeye paralel olarak, altın ithalatındaki artış, toplam nominal ithalatta son dönem yaşanan yavaşlamanın etkisini azaltmıştır (Grafik 5).

Grafik 4
Altın Hariç İthalat Fiyatları (2007=100)

Kaynak: TÜİK.

Grafik 5
Altın Hariç Nominal İthalat (milyon dolar, mev. ar.)

Kaynak: TÜİK.

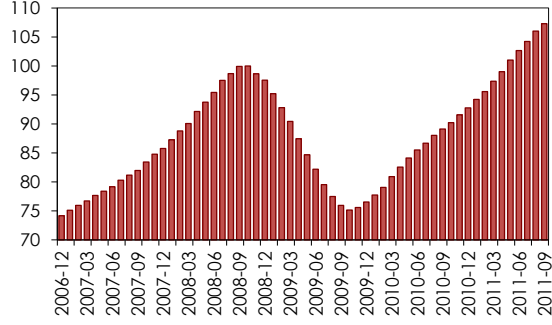
Sonuç olarak, alınan tedbirlerin etkisi ile 2011 yılının üçüncü çeyreğinde belirgin şekilde yavaşlayan ithalata rağmen, altın ithalatında görülen hızlı artış toplam ithalattaki gerilemeyi sınırlamıştır. Altın ithalatının ivmelenmesinin çok hızlı artan fiyatlara bağlı olduğu düşünülmektedir. Nitekim, Türkiye'nin miktar olarak altın talebi kriz öncesi seviyesinin oldukça altında seyretmektedir. Dolayısıyla, üçüncü çeyreğe ilişkin cari işlemler açığının ve iç-dış talep dengelenmesinin analizi yapılırken, söz konusu etkinin de dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

1.3 Küresel Konum

16. Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre 2011 yılının üçüncü çeyreğinde dünya ticareti bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19,7 oranında artmıştır. Yıllıklandırılmış verilerle incelendiğinde, dünya ihracatının, 2011 yılı Eylül ayında, kriz öncesi seviyesinin yaklaşık yüzde 7 üzerinde olduğu görülmektedir.

Dünya İhracatı

(yıllıklandırılmış, 2008:10 =100)

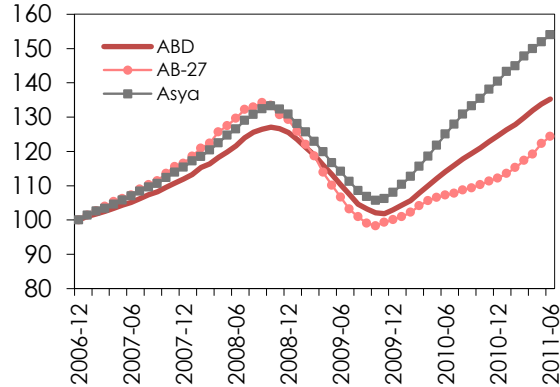

Kaynak: DTÖ.

17. Bölgelere göre dış ticaret verileri incelendiğinde, 2011 yılının ilk yarısı itibarıyla, Asya ülkelerinin ve ABD'nin ihracatının kriz seviyesinin üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. İthalatta ise, Asya ülkelerinde ihracata benzer bir görünüme karşın, ABD'de ithalatın halen kriz öncesi seviyesinin altında olduğu göze çarpmaktadır. Diğer taraftan, Türkiye'nin ihracatında ağırlıklı paya sahip olan Avrupa Birliği'nin ihracatının toparlanma sürecinin diğer bölgelere göre sınırlı düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Avrupa Birliği'nin gerek ihracatı, gerekse ithalatı, 2011 yılının ilk yarısı itibarıyla, kriz öncesi seviyelerinin altındadır.

Bölgelere Göre İhracat

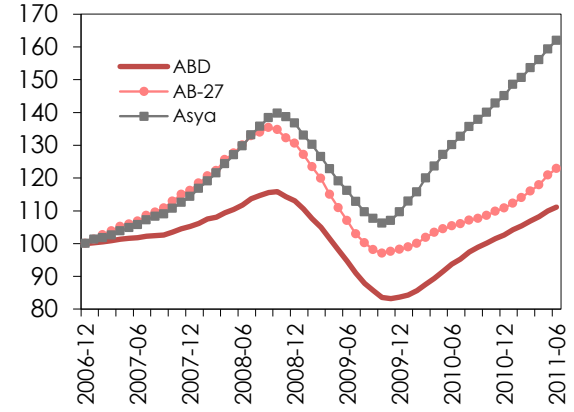
(yıllıklandırılmış, 2006:12 =100)

Kaynak: DTÖ.

Bölgelere Göre İthalat

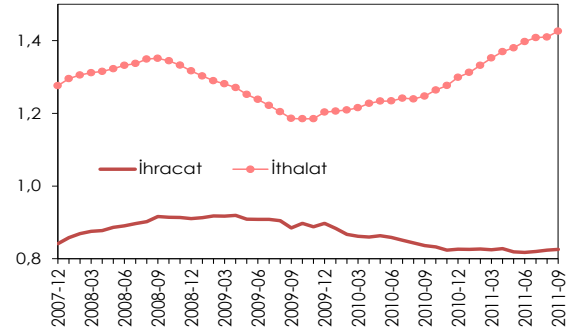
(yıllıklandırılmış, 2006:12 =100)

Kaynak: DTÖ.

18. Türkiye'nin 2010 yılı ve 2011 yılı ilk yarısında ciddi oranda azalan dünya ihracatındaki payı, üçüncü çeyrekte sınırlı da olsa artmıştır. Buna karşın, ithalatın dünya ithalatındaki payı artmaya devam etmiş ve yüzde 1,4 seviyesini aşmıştır.

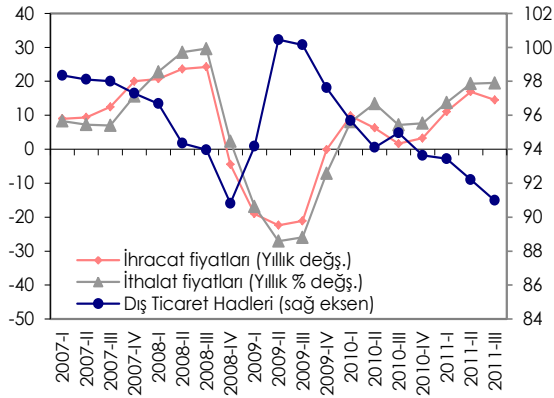
Türkiye'nin Dünya Ticaret Hacmi İçindeki Payı (%)

Kaynak: DTÖ.

1.4 Dış Ticaret Hadleri

19. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde, ithalat fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19,5 oranında yükselmiştir. İthalat fiyatlarındaki artışın en önemli belirleyicisi petrol fiyatlarındaki artışa paralel olarak artan hammadde ithalat fiyatlarıdır. Bu dönemde, hammadde fiyatları yüzde 23,6, tüketim malları fiyatları yüzde 8,6, yatırım malları fiyatları ise yüzde 8,8 oranında artmıştır.

Dış Ticaret Hadleri (2003=100)

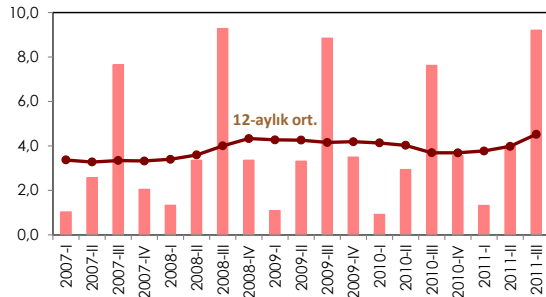
Kaynak: TÜİK.

20. Bu dönemde, ihracat fiyatları yüzde 14,5 oranında artmıştır. İhracatta ağırlığı yüksek kalemler arasında, rafine edilmiş petrol ürünleri ihracat fiyatı en fazla artan sektör olurken, bunu ana metal ve gıda sektörleri izlemiştir. Radyo TV sektörü ise ihracat fiyatı düşen tek sektör olmuştur.

21. Bir önceki döneme göre değerlendirildiğinde, ithalat fiyatlarının yüzde 0,5, ihracat fiyatlarının yüzde 1,8 düştüğü görülmektedir. Buna bağlı olarak dış ticaret hadlerindeki bozulmanın devam ettiği gözlenmektedir.

1.5 Hizmetler Hesabı

22. Net hizmet gelirleri 2011 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 20,8 oranında artmıştır. Söz konusu artışta, net turizm gelirlerinin yükselmesinin yanı sıra, diğer taşımacılık gelirlerindeki artış da etkili olmuştur.

Hizmetler Hesabı, net
(milyar ABD doları)

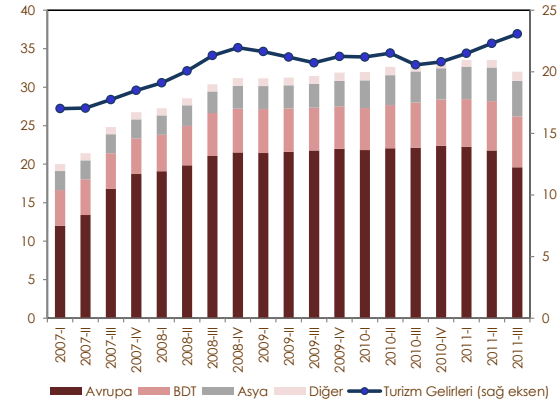
Kaynak: TCMB.

23. Hizmetler kalemi içinde en yüksek paya sahip olan net turizm gelirleri incelendiğinde, 2011 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine

göre turizm gelirleri yüzde 8,9 oranında artış gösterirken, turizm giderlerinde yüzde 20,0 oranında düşüş gözlenmiştir. Sonuç olarak, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde net turizm gelirleri 9,3 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısının geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 8,1 oranında artması, söz konusu dönemde turizm gelirinin yükselmesinde etkili olmuştur.

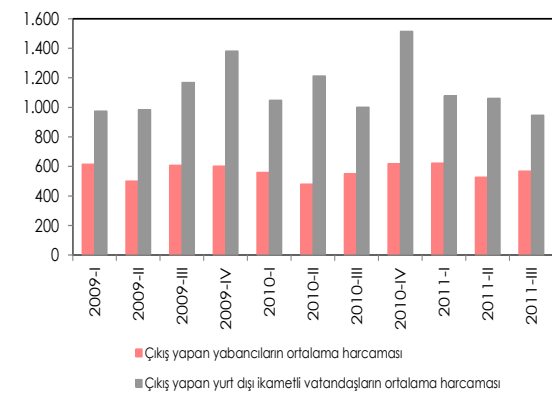
Türkiye'ye Gelen Toplam Ziyaretçilerin Ülke Dağılımı ve Turizm Gelirleri

(yıllıklandırılmış, milyon kişi, milyar ABD doları)

Kaynak: TÜİK.

24. 2011 yılı üçüncü çeyreğinde yabancı ziyaretçilerin ülkemizde gerçekleştirdiği ortalama harcama tutarı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3,4 artışla 568 ABD doları, yurt dışında ikamet eden vatandaşların ortalama harcaması ise yüzde 5,4 azalışla 947 ABD doları olmuştur.

Ortalama Harcama
(ABD doları/kişi)

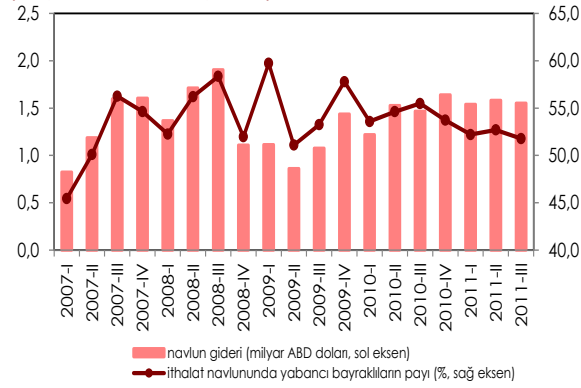
Kaynak: TÜİK.

25. 2011 yılı üçüncü çeyreğinde, taşımacılık hizmet gelirlerinin bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 25,2 yükselmesi, giderlerin de yüzde 5,4 artması sonucu net

taşımacılık geliri yüzde 82,0 artış göstermiştir. Bu artıştaki en büyük etken, bilet ve yiyecek-içecek hizmet gelirlerinden oluşan diğer taşımacılık gelirlerinde gözlenen yüzde 42,1 oranındaki yükseliştir. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde ithalat taşımacılığında yabancıların payının düşmesine rağmen, ithalattaki artış sebebiyle, navlun giderleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 5,8 oranında artış kaydetmiştir.

İthalat Navlun Gideri ve İthalat Taşımasında Yabancı Bayraklıların Payı

(milyar ABD doları, yüzde)

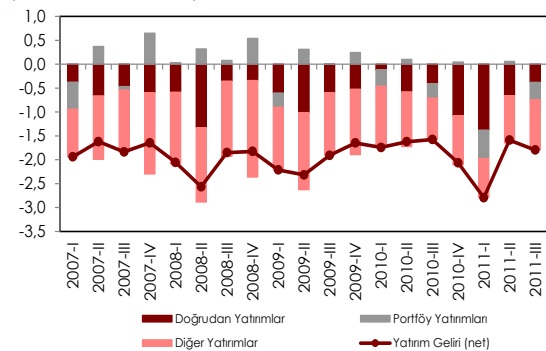
Kaynak: TCMB.

1.6 Gelir Hesabı

26. Gelir dengesinden kaynaklanan net çıkışlar, 2011 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 13,7 artmıştır. Bu dönemde, net yatırım geliri açığı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 4,7 oranında büyümüş ve 1,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Yatırım Gelirleri (net) Kompozisyonu

(milyar ABD doları)

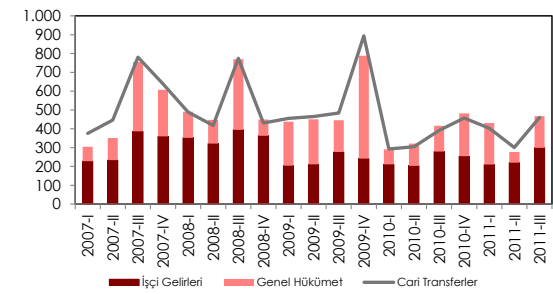
Kaynak: TCMB.

1.7 Cari Transferler

27. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde yurt dışından yapılan resmi transferler bir önceki yılın aynı dönemine göre artmıştır. Bu dönemde, özellikle Avrupa Birliği kaynaklı fonların büyük çoğunluğunu oluşturduğu Genel Hükümet gelirlerinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 22,6 oranında artış olurken, işçi gelirlerinde yüzde 28,7 artış kaydedilmiştir. Bu gelişmeler sonucu, cari transferlerde bir önceki yıla göre yüzde 10,6 artış görülmüştür.

Cari Transferler ve İşçi Gelirleri

(milyon ABD doları)

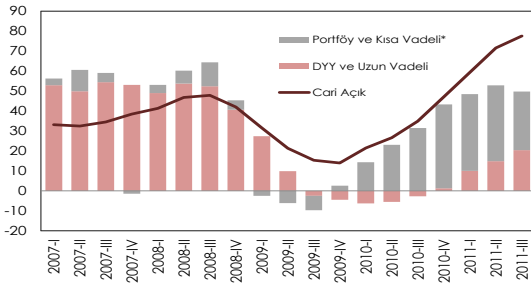
Kaynak: TCMB.

II. Sermaye ve Finans Hesapları

28. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde, rezerv değişimleri (TCMB, bankalar ve diğer sektörler) ile IMF kredileri hariç tutulduğunda, 10,4 milyar ABD doları sermaye girişi gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın üçüncü çeyreğiyle karşılaştırıldığında, bu yılın aynı çeyreğinde diğer sektörün net kredi kullanıcısı olduğu gözlenmiştir. Bankaların ve diğer sektörlerin uzun ve kısa vadeli kredileri, doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) ile yurt dışında yerleşik kişi ve bankaların yurt içinde yerleşik bankalar nezdindeki mevduatları sermaye girişlerinin temel kaynakları olmuştur. Bu dönemde finansman kaynakları içinde, portföy yatırımları ile kısa vadeli sermaye girişlerinin payının azaldığı, DYY ve uzun vadeli sermaye girişlerinin payının ise arttığı gözlenmiştir.

Cari İşlemler Hesabı ve Finansmanı (yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

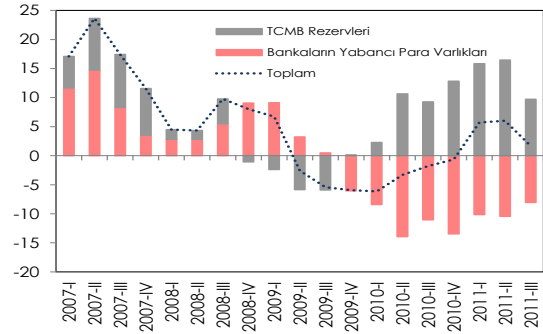
Kaynak: TCMB.

* Kısa vadeli sermaye hareketleri bankacılık ve reel sektörün net kredileri ve bankalardaki mevduat kaleminin toplamından oluşmaktadır.

29. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde TCMB rezervlerinin 4,3 milyar ABD doları azalış göstermesinde, bankaların Merkez Bankası nezdinde tutmak zorunda oldukları mevduatlardaki artışa karşın, Merkez Bankası'nın döviz satım ihaleleri ve Genel Hükümet'in IMF kredi geri ödemesi etkili olmuştur (Kutu 2). Bu dönemde, bankaların yabancı para varlıklarının 1,6 milyar ABD doları artması sonucu, toplam uluslararası rezervler 2,7 milyar ABD dolarlık bir azalış göstermiştir.

Uluslararası Rezervler

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

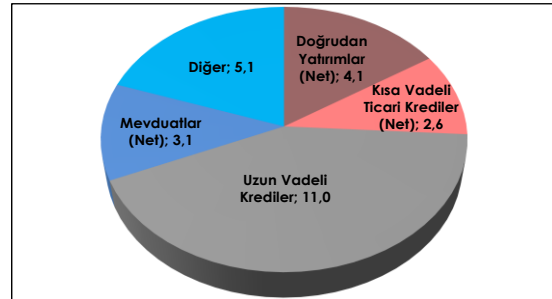

Kaynak: TCMB.

Not: (+) artış; (-) azalış

30. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde finansman ihtiyacı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre, 0,8 milyar ABD doları tutarında sınırlı bir artış göstererek, 25,9 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.¹ Finansman kaynakları açısından ise özellikle bankalar ve diğer sektörlerin uzun vadeli kredileri, doğrudan yabancı yatırımlar, mevduatlar ve kısa vadeli ticari krediler göze çarpmaktadır.

Seçilmiş Finansman Kaynakları Kalemleri* (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

* 2011 yılının üçüncü çeyrek gerçekleştirmelerini göstermektedir.

31. Finansman kaynaklarındaki gelişmelere paralel olarak, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde borç yaratan finansman kaynakları 4,9 milyar ABD doları, borç yaratmayan finansman kaynakları ise 5,0 milyar ABD doları artmıştır. 2010 yılının üçüncü çeyreğinde ise söz konusu kaynaklar sırasıyla 9,4 ve 4,3 milyar ABD doları artış göstermiştir.²

¹ Bakınız Ek Tablolar, "Dış Finansman İhtiyacı ve Finansman Kaynakları".

² Bakınız Ek Tablolar, "Ödemeler Dengesi Borç Yaratan ve Borç Yaratmayan Akımlar".

Kutu 2

ULUSLARARASI REZERVLER VE DÖVİZ LİKİDİTESİ

Uluslararası rezervler, bir ülkenin sahip olduğu altın ve yabancı para karşılığı olan varlıklar bütünü şeklinde tanımlanmaktadır. İlgili varlıklar, finansal kriz dönemlerinde ülkelerin müdahalelerine kaynak teşkil edebildiğinden, ülke risk primi ve dış borçlanma olanakları açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle, ülkelere yönelik çeşitli “yeterlilik” göstergeleri oluşturulmakta ve kamuoyu tarafından yakından takip edilmektedir. Bu kutuda, Merkez Bankası tarafından yayımlanan uluslararası rezervler verisine ilişkin bilgi verilmekte ve ilgili verinin kamu sektörünün döviz yükümlülüklerine oranı olarak izlenen göstergenin gelişimi, alt kalemleri itibarıyla detaylandırılarak özetlenmektedir.

I. Veri Kaynakları

Rezerv varlıklar, Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından hazırlanmış Ödemeler Dengesi El Kitabı çerçevesinde her ay yayımlanmakta olan ve dış varlık ve dış yükümlülüklerin belirli bir tarihteki stok değerini gösteren Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP) tablosunda “Varlıklar” başlığı altında sınıflandırılmaktadır.³ Söz konusu başlık altında yer alan brüt rezervler, Merkez Bankası bilançosundaki ilgili kalemlerin ay sonu döviz kurundan ABD dolarına çevrilmesi suretiyle hesaplanmakta, altın mevcudu ise üçer aylık dönemlerin son iş gününde Londra Piyasası'nda kote edilen altın fiyatları esas alınarak değerlendirilmektedir. İlgili veriye, 1981 yılından itibaren aylık olarak Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS)'nden erişim mümkündür.

Uluslararası rezervlere yönelik derlenen diğer bir veri seti de, her ay IMF'nin tanım, kapsam ve sınıflamaları paralelinde Merkez Bankası ve Hazine Müsteşarlığı kaynakları ile üretilmekte olan “Uluslararası Rezervler ve Döviz Likiditesi (URDL)” tablosudur. İki ana bölümden oluşan tabloda, Merkezi Yönetim'in ve Merkez Bankası'nın döviz cinsinden varlıklarından oluşan rezerv varlıklar ile vadesi 1 yıl içinde gelecek olan önceden belirlenmiş döviz yükümlülükleri ve şarta bağlı diğer döviz çıkışları yer almaktadır.⁴ Önceden belirlenmiş döviz yükümlülükleri arasında şu kalemler bulunmaktadır:

- Merkezi yönetim ve Merkez Bankası'nın dış borçlarından (yurt dışı tahvil ihraçları dahil) bir yıl içinde ödenecek anapara ve faizler,
- Hazine Müsteşarlığı tarafından döviz üzerinden ihraç edilen ve döviz olarak bir yıl içinde ödenecek olan devlet iç borçlanma senetlerine ilişkin anapara ve faizler,
- Orijinal vadesine bakılmaksızın bir yıl içinde vadesi gelecek Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat Hesaplarının anapara ve faizleri.

³ Tablo için bakınız: http://www.tcmb.gov.tr/uyyp/uyyp_tr.php

⁴ Tablo için bakınız: <http://www.tcmb.gov.tr/odemedenge/rezerv/rezerv.php>

Şarta bağlı döviz yükümlülükleri arasında ise şu kalemler yer almaktadır:

- Hazine Müsteşarlığı tarafından geri ödemesine garanti verilen kamu kesimi döviz kredilerinden bir yıl içinde ödenecek anapara ve faiz tutarları,
- Kalan vadesi bir yıldan uzun olan Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat ve Süper Döviz Hesapları,
- Bankaların Merkez Bankası nezdindeki döviz ve altın cinsinden mevduat munzam karşılıkları,
- Merkez Bankası bilançosunun pasif kalemlerinden orta ve uzun vadeli dış krediler, döviz satışı yapılmış akreditif bedelleri ile ödenecek senet ve havaleler.

UYP'den farklı olarak, rezerv varlıklara bağlı döviz ödemelerinin de yer aldığı URDL veri setinde altın verisi, ilgili ayın son iş gününde uluslararası piyasalarda ilan edilen altın fiyatı kullanılarak daha güncel bir yaklaşımla hesaplanmaktadır. Söz konusu tablo, 2002 yılından itibaren TCMB tarafından aylık olarak derlenmekte ve İnternet sitesinde yayımlanarak kullanıcıların bilgisine sunulmaktadır.

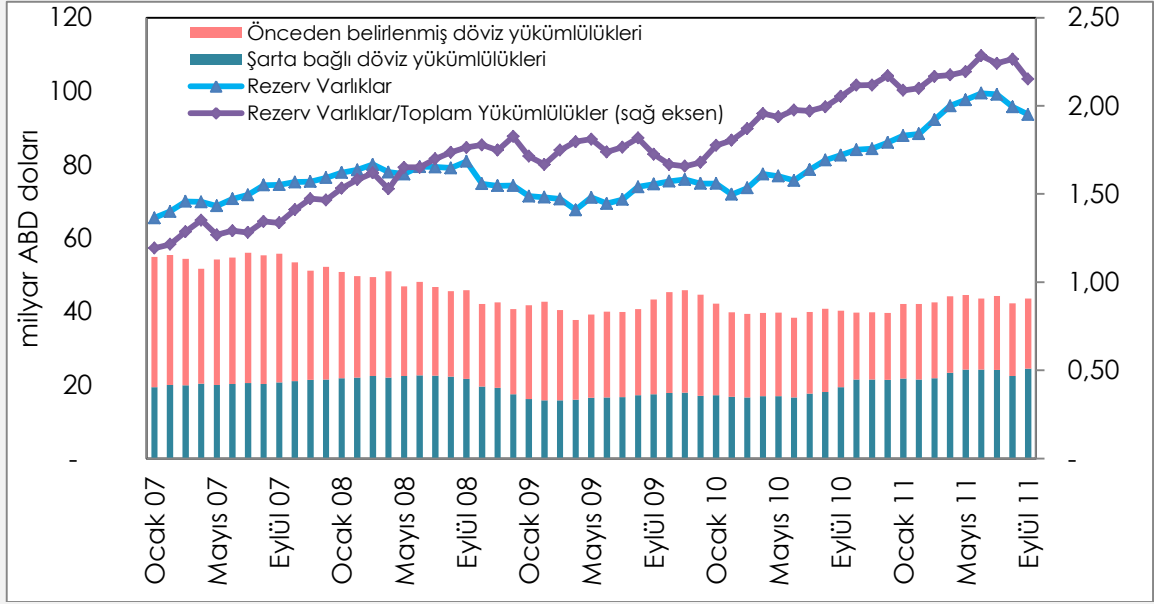
II. Rezerv Varlıklar ve Döviz Yükümlülükleri

2007 yılından itibaren URDL bileşenlerinde ortaya çıkan gelişmeler incelendiğinde, ağırlıklı olarak bankaların Merkez Bankası'nda tuttıkları döviz cinsi zorunlu karşılıklardan oluşan şarta bağlı döviz yükümlülüklerinin yatay bir seyir izlediği görülmektedir. Öte yandan, büyük çoğunluğunu Merkezi Yönetim'in dış borç ödemeleri ile Kredi Mektuplu ve Süper Döviz hesaplarından çıkışların oluşturduğu "önceden belirlenmiş döviz yükümlülükleri"nin, Merkez Bankası'nda tutulan döviz tevdiat hesaplarının seyrine paralel olarak azalma eğiliminde olduğu izlenmektedir. Dolayısıyla, toplamda URDL'de yer alan yükümlülük kalemlerinin incelenen dönemde azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. Buna karşılık rezerv varlıklar, aşağıdaki grafikten de görüleceği üzere, krizin başlamasıyla beraber Eylül 2008'i izleyen 9 ay dışında istikrarlı bir yükseliş eğilimi göstermektedir. İlgili artışın döviz yükümlülüklerine bağlı varlık yükselişinden ziyade Merkez Bankası'nın Türk lirası karşılığı yaptığı işlemlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

III. Sonuç

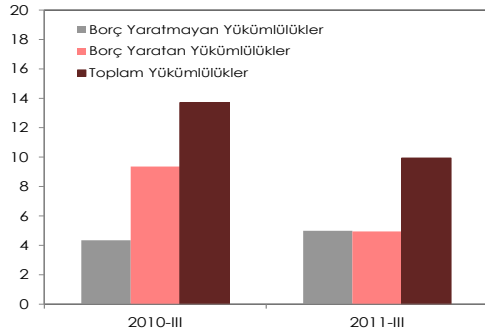
Temelde uluslararası rezervlerin kısa vadeli döviz yükümlülüklerini karşılama oranı olarak izlenen rezerv yeterlilik düzeyleri ülke ekonomilerinin önemli kırılganlık göstergelerinden biridir. Rezerv varlıklar ve döviz yükümlülüklerine ilişkin veriler TCMB tarafından düzenli olarak derlenmekte ve yayımlanmaktadır. İlgili verilerin Ocak 2007 tarihinden itibaren gelişimi incelendiğinde, kamu sektörünün rezerv pozisyonunun zaman içinde güçlendiği, incelenen dönemin başında toplam döviz yükümlülükleri düzeyinde olan uluslararası rezervlerin, Eylül 2011 itibarıyla toplam döviz yükümlülüklerinin yaklaşık iki katına ulaştığı görülmektedir.

Rezerv Varlıklar ve Döviz Varlıklarından Kısa Dönem Net Çıkışlar

Kaynak: TCMB.

Finans Hesapları Altında Dış Borç Yaratan ve Yaratmayan Yükümlülükler (milyar ABD doları)

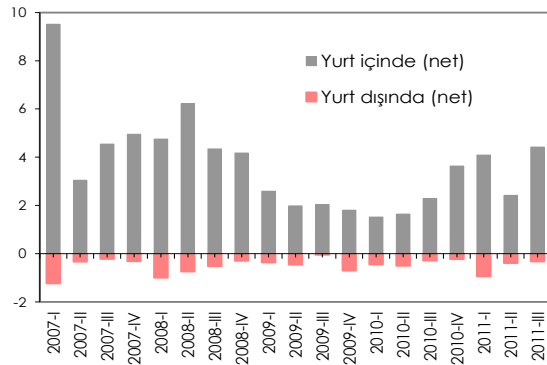

Kaynak: TCMB.

2.1 Doğrudan Yatırımlar

32. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde gerçekleşen 4,4 milyar ABD dolarlık yurt içinde doğrudan yatırımın katkısıyla, net doğrudan yatırımlar 4,1 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Yurt içinde doğrudan yatırımların 0,3 milyar ABD dolarını gayrimenkul yatırımları oluştururken, Türkiye'deki yabancı sermayeli şirketlerin yurt dışındaki ortaklarından kullandıkları kredileri gösteren diğer sermaye kaleminde 50 milyon ABD dolarlık net kullanım gerçekleşmiştir. Bu dönemde yurt içi yerleşiklerin yurt dışı yatırımları 0,3 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir.

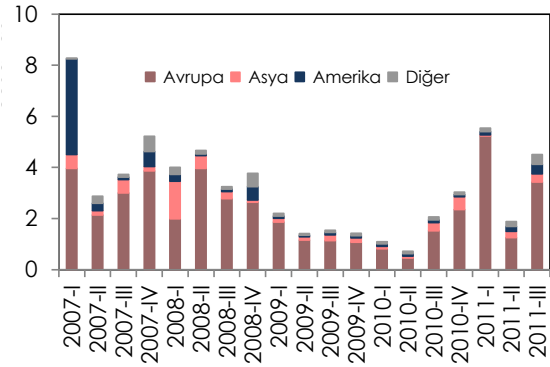
Doğrudan Yatırımlar (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

33. "Doğrudan Yatırımlar/Yurt İçinde/Sermaye/Giriş" kalemi ülke bazında incelendiğinde, 2007'nin ilk çeyreği hariç, çeyreklik dönemler itibarıyla ana yatırımcıların Avrupa ülkeleri olduğu gözlenmiştir. Bu eğilim 2011 yılının üçüncü çeyreğinde de devam etmiş ve Avrupa ülkelerinin payı yüzde 83,0 olmuştur.

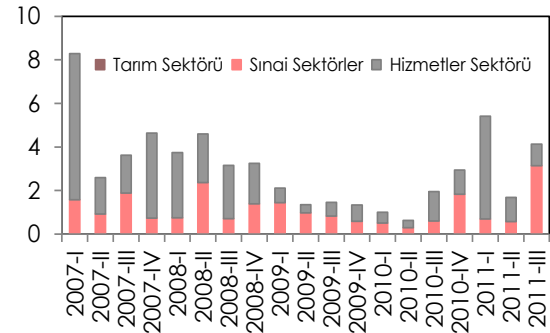
Türkiye'deki Doğrudan Yatırımlar - Coğrafi Dağılım (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

34. Yurt dışı yerleşiklerin Türkiye'deki doğrudan yatırımlarının sektörel payları incelendiğinde, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde yapılan yatırımların yaklaşık yarısını, sınıai sektörler ana grubu altında yer alan enerji sektörüne yapılan yatırımlar oluşturmuştur.

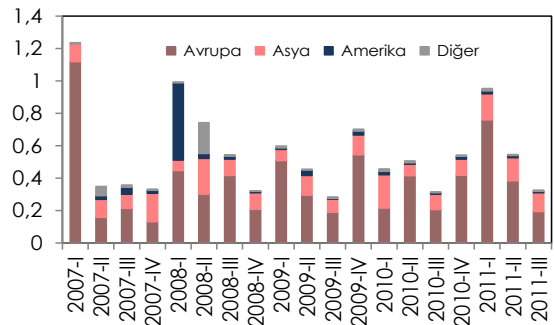
Türkiye'deki Doğrudan Yatırımlar - Sektörel Dağılım (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

35. "Doğrudan Yatırımlar/Yurt Dışında/Çıkış" kaleminin ülke dağılımı incelendiğinde, bu yılın ikinci çeyreğinde yüzde 70,1 seviyesine düşen Avrupa ülkelerinin payı, yılın üçüncü çeyreği itibarıyla yüzde 59,2'ye gerilemiştir.

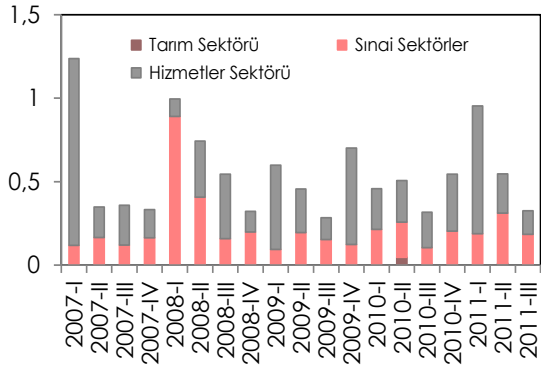
Yurt Dışındaki Doğrudan Yatırımlar - Coğrafi Dağılım (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

36. Yurt dışına yapılan yatırımlarda, bu yılın ikinci çeyreğinden itibaren sınıai yatırımların ağırlık kazandığı gözlenmektedir.

Yurt Dışındaki Doğrudan Yatırımlar - Sektörel Dağılım (milyar ABD doları)

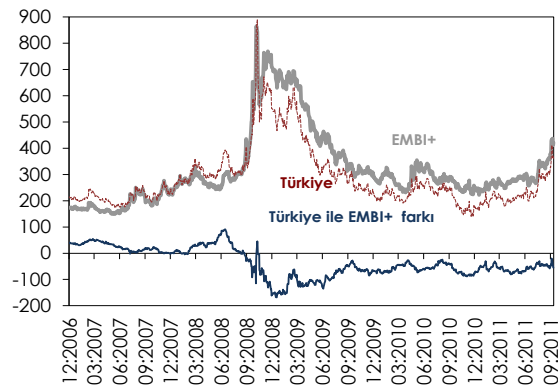
Kaynak: TCMB.

2.2 Portföy Yatırımları

37. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde, Avrupa'da Yunanistan'ı etkileyen borç krizi İtalya ve İspanya gibi ülkelere yayılarak devam etmiş ve gerek ABD gerekse Euro bölgesinden gelen makroekonomik verilerin küresel büyümeye ilişkin endişeleri güçlendirmesi sonrasında azalan risk iştahıyla gelişmekte olan ülkelere sermaye çıkışları gözlenmiştir. Bu gelişme, Gelişen Piyasalar Tahvil Endeksi (EMBI+) ile Türkiye'nin risk primlerinde paralel artışlara sebep olmuştur.

İkincil Piyasa Getiri Farkları ve Türkiye'nin Görelü Durumu

(baz puan)

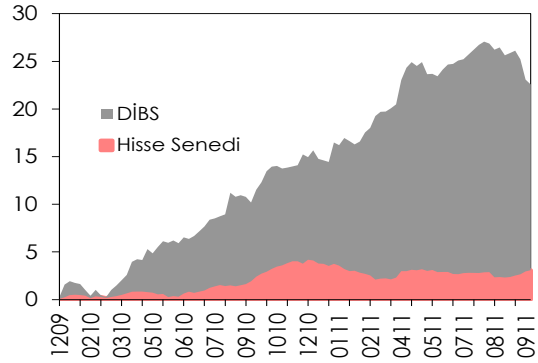

Kaynak: JP Morgan.

38. 2011 yılının ilk iki çeyreğindeki DİBS kaynaklı net girişler, özellikle Eylül ayındaki net satışlar nedeniyle üçüncü çeyrekte yerini 3,0 milyar ABD dolarlık bir çıkışa

birakmıştır. Öte yandan, Temmuz ve Eylül aylarında alış ve Ağustos ayında ise satış gözlenen hisse senedi piyasasında, üçüncü çeyrekte 0,3 milyar ABD doları net giriş kaydedilmiştir.

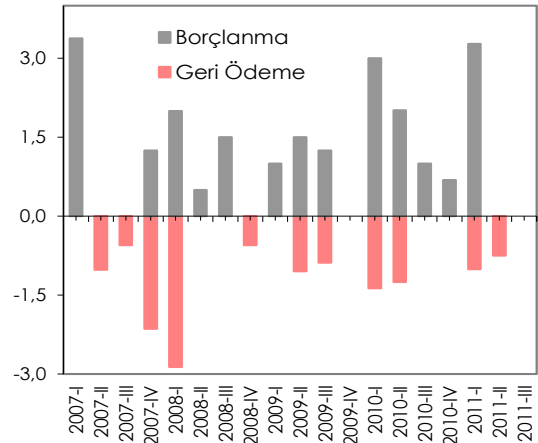
Yabancıların Menkul Kıymet Alımı (yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

39. Hazine, yurt dışında gerçekleştirilen tahvil ihraçlarıyla ilgili olarak, yılın üçüncü çeyreğinde borçlanma ya da geri ödemede bulunmamıştır.

Genel Hükümet'in Yurt Dışında Tahvil İhracı (milyar ABD doları)

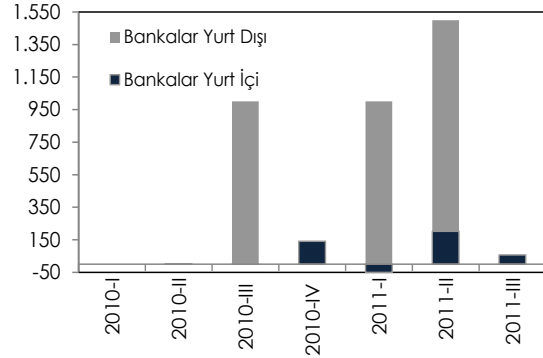

Kaynak: TCMB.

40. Bankalar, yılın üçüncü çeyreğinde yurt dışında tahvil ihracında bulunmamıştır. BDDK'nın 20/09/2010 tarih ve 3875 sayılı Kararı ile mevduat bankalarına yurt içinde tahvil ve bono ihraç etmesine izin vermesiyle, 2010 yılının son çeyreğinden itibaren bankaların tahvil ve bono ihraçları artış göstermiştir. Bu yılın üçüncü çeyreğinde, bankacılık sektörünün yurt içinde ihraç ettiği borç senetlerinden yurt dışı yerleşiklerin aldıkları ve "Portföy Yatırımları / Yükümlülükler / Bankalar / Yurtiçi" kalemi altında gösterilmeye

başlanan net tutar, 57 milyon ABD doları alıma işaret etmektedir.

Bankaların Borçlanma Senelleri (milyon ABD doları)

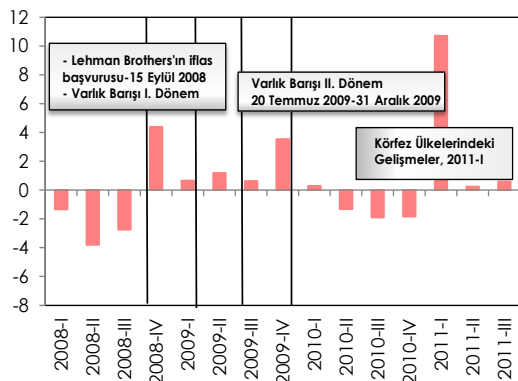

Kaynak: TCMB.

2.3 Krediler ve Mevduat

41. Diğer sektörlerin yurt dışı bankalardaki (yurt içi bankaların yurt dışı şubeleri dahil) mevduat değişimlerini gösteren "Finans Hesapları / Diğer Yatırımlar / Varlıklar / Efektif ve Mevduat / Diğer Sektörler" kaleminin veri kaynağı Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements, BIS)'nin yayımladığı yerel bankacılık istatistikleri olup, BIS bu verileri 3 aylık bazda ve yaklaşık dört aylık bir gecikme ile açıklamaktadır. 2011 yılı verilerinden başlamak üzere ise, BIS verisi açıklanincaya kadar, bankaların yurt dışı şubelerine ait veriler gösterge niteliğinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, 2011 yılının ilk iki çeyreği için kesinleşen BIS verilerine göre, diğer sektörlerin yurt dışındaki mevduatı, 11,0 milyar ABD doları azalırken; 2011 yılı üçüncü çeyreği için gösterge niteliğindeki veriler 0,6 milyar ABD dolarlık bir azalışa işaret etmektedir.

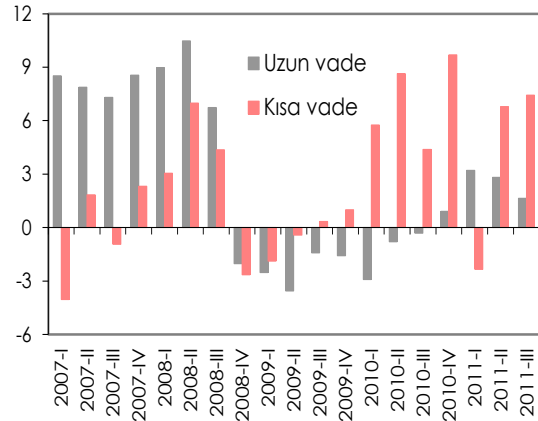
Diğer Sektörlerin Yurt Dışı Mevduatı (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

42. IMF kredileri ile bankaların efektif ve mevduatları hariç diğer yatırımlar hesabı incelendiğinde, küresel finans krizine bağlı olarak 2008 yılı son çeyreğinden itibaren çıkış yönlü olan uzun vadeli hareketler, 2010 yılının son çeyreğinde sınırlı bir giriş göstermiş; 2011 yılının üçüncü çeyreğinde ise giriş eğilimi, birinci ve ikinci çeyreğe göre azalmakla birlikte, devam etmiştir. 2009 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren sürekli giriş yönlü olan ve 2011 yılının ilk çeyreğinde, mevduatlarda gerçekleşen azalmanın etkisiyle, 2,3 milyar ABD dolarlık çıkış, ikinci çeyreğinde ise özellikle bankalarca sağlanan krediler ile ticari kredilerdeki artış nedeniyle 6,8 milyar ABD dolarlık giriş gösteren kısa vadeli hareketler, üçüncü çeyrekte mevduat yükümlülükleri ile ticari kredilerdeki artış nedeniyle 7,4 milyar ABD dolarlık giriş göstermiştir.

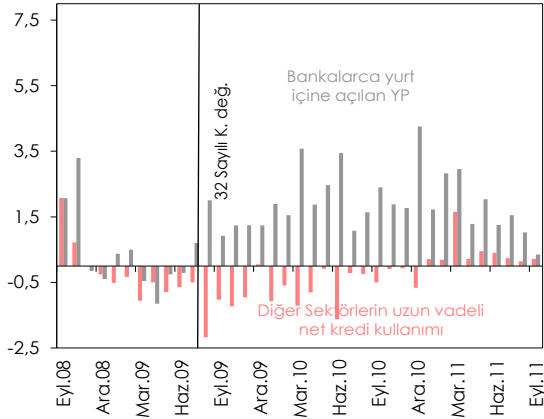
Diğer Yatırımlar Hesabı (milyar ABD doları, net)

Kaynak: TCMB.

43. Uluslararası kredi piyasalarında yaşanan daralmayla beraber son iki yıldır net kredi geri ödeyicisi konumunda olan diğer sektör, 2011 yılının ilk üç çeyreğinde, özellikle yurt dışından sağlamış olduğu uzun vadeli kredilerde ortaya çıkan belirgin artışın neticesinde, net kredi kullanıcısı durumuna gelmiştir. Diğer taraftan, 2011 yılının ikinci çeyreğinde olduğu gibi, üçüncü çeyreğinde de diğer sektörün yurt dışından sağlamış olduğu kredilerde, kısa vadeli net kredi kullanımı, uzun vadeli net kredi kullanımına yakın bir düzeyde gerçekleşmiştir. Ayrıca, diğer sektörlerin yurt içinden yabancı para kredi kullanımları bu dönemde de azalmaya devam etmiştir.

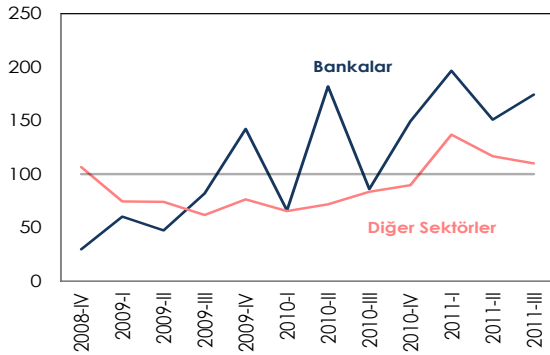
Diğer Sektörlerin Uzun Vadeli Net Kredi Kullanımı ve Bankalarca Yurt İçine Açılan YP Kredileri (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

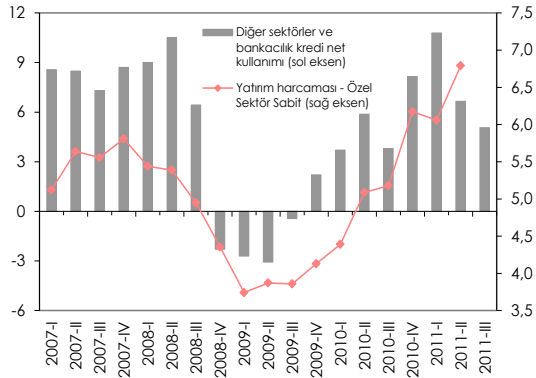
44. Bankalar, uzun vadeli kredilerde 2011 yılının ilk üç çeyreğinde net kullanıcı olmuştur.

Bankalar ve Diğer Sektörlerin Uzun Vadeli Dış Borç Çevirme Oranı (%)

Kaynak: TCMB.

Uzun Vadeli Net Kredi Kullanımı ve Diğer Sektörlerin Yatırım Harcamaları (milyar TL, 1998=100, 32 sayılı Karar etkisi dahil)

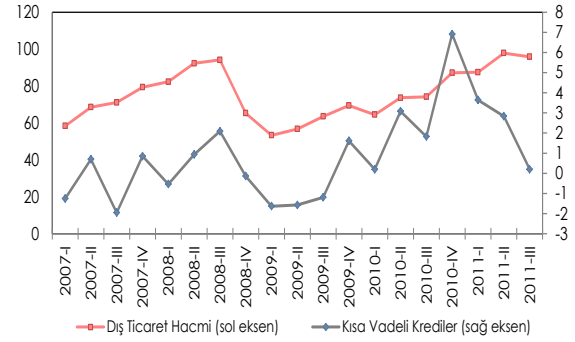

Kaynak: TCMB.

45. Bankaların yurt dışından kısa vadeli net kredi kullanımlarında, 2011 yılının ilk

çeyreğinden itibaren belirgin bir düşüş gözlenmektedir.

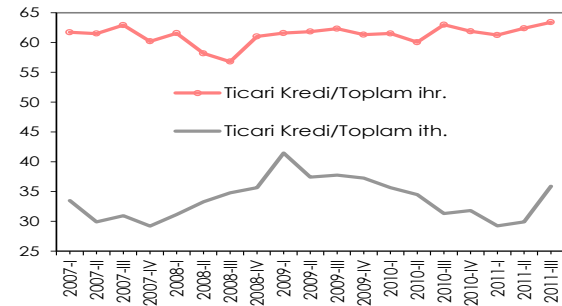
Bankaların Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Krediler (net, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

46. Son dönemde görece yatay bir seyir izleyen ticari kredilerin ihracat içindeki payı, 2011 yılının ikinci ve üçüncü çeyreklerinde artış göstermiştir. Ticari kredilerin ithalat içindeki payında gözlenen düşüş eğilimi, 2011 yılının ikinci çeyreği itibarıyla sona ermiş ve üçüncü çeyrek itibarıyla ise belirgin bir artış gözlenmiştir.

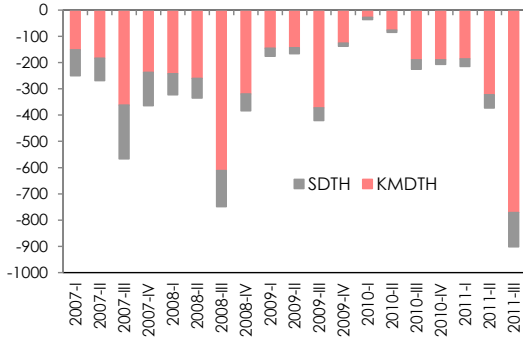
Ticari Kredilerin İthalat ve İhracata Oranı (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

47. Yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankası nezdinde açtıkları uzun vadeli kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları (KMDTH) ile süper döviz hesaplarına (SDH) uygulanan faiz oranlarının son olarak 2010 Ekim ayında düşürülmesinin de etkisiyle bu hesaplarda gözlenen çıkış, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde hızlanarak devam etmiştir. Bu dönemde süper döviz hesaplarındaki çıkışlar da sürmüştür.

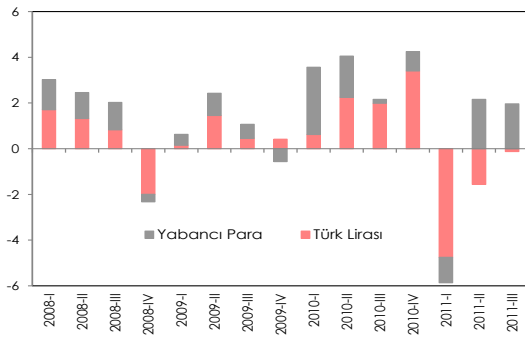
KMDTH ve Süper Döviz Hesapları (milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

48. Yurt dışında yerleşik bankaların yurt içi bankalardaki yabancı para mevduatları 2011 yılının üçüncü çeyreğinde 1,9 milyar ABD doları artış göstermiştir. TL mevduatları ise üçüncü çeyrekte 0,1 milyar ABD doları gerilemiştir.

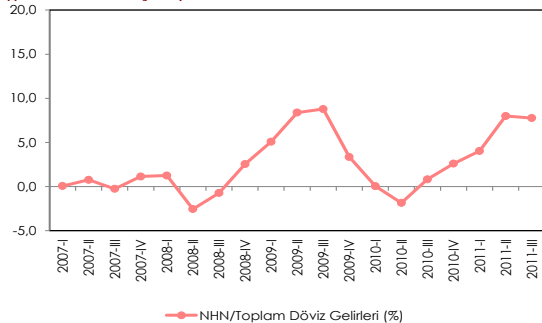
Yurt Dışında Yerleşik Bankaların Yurt İçinde Yerleşik Bankalardaki Mevduatı - YP ve TL Dağılımı (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

49. Net Hata Noksan kaleminin ödemeler dengesi tablosundaki toplam mal ihracatı, hizmetler dengesi/gelir, gelir dengesi/gelir ve cari transferler toplamı olarak hesaplanan toplam döviz gelirlerine oranı, 2011 yılı üçüncü çeyrek itibarıyla yüzde 8,4 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Net Hata Noksan(NHN) ve Toplam Döviz Gelirleri (yıllıklandırılmış, %)

Kaynak: TCMB.

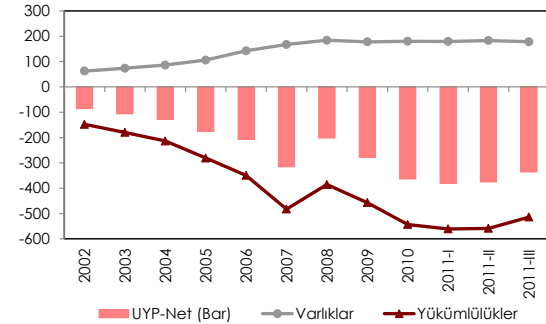

III. Uluslararası Yatırım Pozisyonu

50. Türkiye'deki yerleşiklerin yurt dışı yerleşiklerden olan finansal alacakları ve rezerv varlıkları ile yurt dışı yerleşiklere olan finansal yükümlülüklerinin belli bir tarihteki stok değerini gösteren Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP)'na göre, 2011 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 178,2 milyar ABD doları, yükümlülükleri ise 514,1 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

51. 2011 yılı ikinci çeyreğinde -375,4 milyar ABD doları olan ve Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan net UYP, üçüncü çeyrek sonunda -335,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Net UYP'nin 39,6 milyar ABD dolarlık azalışında, varlıkların 4,8 milyar ABD doları, yükümlülüklerin ise 44,4 milyar ABD doları azalışı belirleyici olmuştur.

Uluslararası Yatırım Pozisyonu-UYP (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

52. 2011 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla Türk Lirası ABD doları karşısında ikinci çeyrek sonuna göre yüzde 13,2 oranında değer kaybetmiştir. Aynı dönemde ödemeler dengesi kaynaklı net 337 milyon ABD dolarlık hisse senedi alışları gerçekleşmiştir. Bu gelişmelerle birlikte, İMKB endeksindeki yüzde 5,7'lik gerilemenin de etkisiyle, hisse senedi stoku azalmış ve 46,0 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

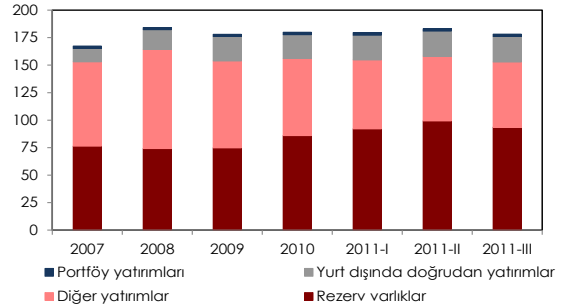
53. Yurt içinde doğrudan yatırım stoku, ödemeler dengesi kaynaklı 4,4 milyar ABD

doları girişe rağmen, değer ve kur farkı değişimlerinin etkisiyle dönem sonunda 148,1 milyar ABD dolarına düşmüştür.

3.1 Varlıklar

54. 2011 yılı üçüncü çeyreğinde temel olarak rezerv varlıklardaki azalış sonucu varlık stoku 2011 ikinci çeyrek sonuna göre 4,8 milyar ABD doları azalmıştır. Aynı dönemde 178,3 milyar ABD dolarlık varlık stokunun kompozisyonu önceki çeyrek sonuna göre özellikle rezerv varlıklar aleyhine değişmiş ve yüzde 53'ünü rezerv varlıklar, yüzde 33'ünü diğer yatırımlar, yüzde 13'ünü yurt dışında doğrudan yatırımlar ve yüzde 1'ini ise portföy yatırımları oluşturmuştur.

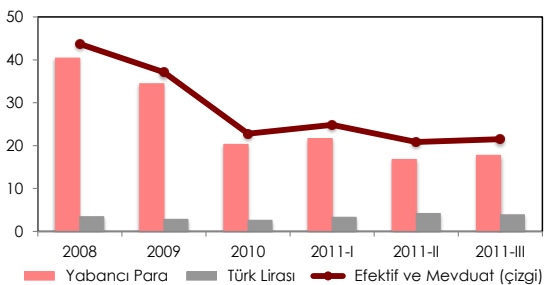
Varlıkların Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

55. Diğer yatırımların alt kalemlerinden bankaların yabancı para ve Türk Lirası cinsinden efektif ve mevduatları, yabancı para varlıklardaki 2011 ikinci çeyrek sonuna göre 1,0 milyar ABD doları artışın etkisiyle 21,5 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Aynı kapsamda, diğer sektörlerin yurt dışındaki varlıkları ise, geçici verilere göre, 2011 yılı üçüncü çeyreğinde önemli bir değişiklik göstermemiş ve 21,3 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir (Kutu 3).

Yurt İçi Bankaların Yurt Dışındaki Efektif ve Mevduatının Yabancı ve Türk Lirası Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Kutu 3

TÜRKİYE'NİN EURO BÖLGESİNİN SORUNLU ÇEVRE ÜLKELERİNDEKİ FİNANSAL VARLIKLARI

Euro bölgesinin çevre ülkelerinde 2010 yılının ikinci çeyreğinde ortaya çıkan borç krizi, bu ülkelerde finansal varlıkları bulunan ülkeleri, krizin olumsuz etkilerinin finansal sistem aracılığıyla ekonomilerine yansımaları açısından yakından ilgilendirmektedir. Bu kutuda, Türkiye'nin söz konusu bölgede borç sorunları ile öne çıkan Portekiz, İrlanda, İtalya, Yunanistan ve İspanya (PIIGS)'daki finansal varlıklarının boyutu ve niteliği incelenmekte, bu bağlamda ülke riskliliği tartışılmaktadır.

I. Veri Kaynağı: Yerel Bankacılık İstatistikleri

Küresel ölçekte finansal istikrarın sağlanabilmesi için mikro düzeydeki finansal verilerin uluslararası kapsamda takip edilmesi büyük önem arz etmektedir. Nitekim, sağlıklı ve kapsamlı veriler etkin karar alma ve düzenleme süreçleri için temel oluşturmaktadır. Bu çerçevede, Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS)'na üye ülke merkez bankaları veya istatistik kurumları, yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurt dışındaki toplam varlık ve yükümlülüklerini, enstrüman ve ülke dağılımı bazında, üç aylık dönemler itibarıyla ilgili kuruluşa raporlamaktadır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) da, 2000 yılından bu yana Yerel Bankacılık İstatistikleri çalışması yürütmekte ve bu kapsamda ilgili verileri derleyerek BIS'e raporlamaktadır.⁵

II. Türkiye'nin Finansal Varlıkları: PIIGS

Sektör bazında bankacılık ve banka hariç olmak üzere iki dağılımı içeren Yerel Bankacılık İstatistikleri'nin varlık tarafını temel olarak, bankaların yurt dışındaki muhabir mevcutları, yurt dışına açtıkları döviz kredileri ve yine yurt dışı piyasalarda ihraç edilmiş menkul kıymet varlıkları oluşturmaktadır.

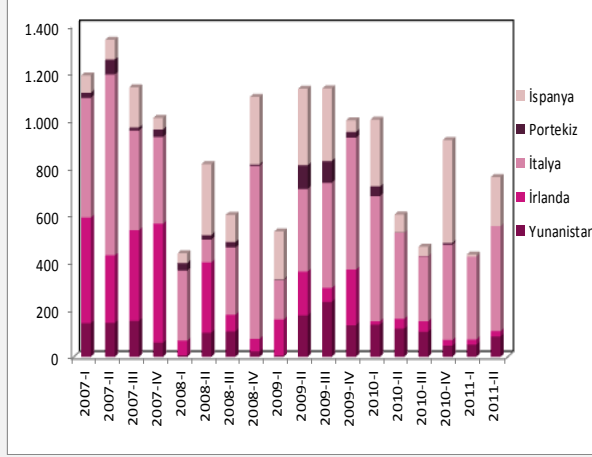
Toplam varlıklar verisi incelendiğinde;

- 2011 yılı ikinci çeyreği itibarıyla ilgili beş ülkedeki yabancı para cinsi varlık stoku 760 milyon ABD doları tutarındadır. Ülke dağılımına bakıldığında ise, Türkiye varlıklarının Yunanistan, İtalya ve İspanya'da yoğunlaştığı görülmektedir. İtalya'da 444 milyon ABD doları, İspanya'da 208 milyon ABD doları ve Yunanistan'da 86 milyon ABD doları yabancı para cinsi varlık mevcudu bulunmaktadır (Grafik 6).
- Yurt dışındaki muhabir mevcutları, düzey itibarıyla göze çarpan en önemli alt kalemdir. Buna göre 760 milyon ABD doları tutarındaki yabancı para toplam varlıkların

⁵ Veriler TCMB İnternet sitesinde "BIS Yerel Bankacılık İstatistikleri" başlığı altında yayımlanmaktadır. Bakınız: <http://www.tcmb.gov.tr/odemedenge/bisist/bisistdosya2.php>

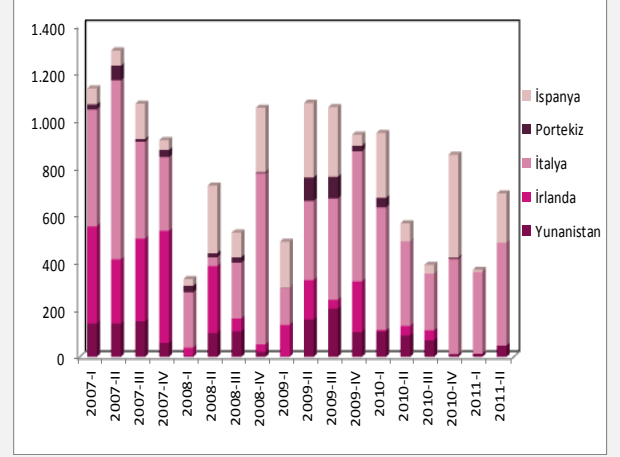
yaklaşık 691 milyon ABD dolarını bankaların söz konusu ülke bankalarındaki muhabir mevcutları oluşturmaktadır. 2011 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla ülke dağılımına bakıldığında ise, İtalya'da 435 milyon ABD doları, İspanya'da 208 milyon ABD doları ve Yunanistan'da 47 milyon ABD doları muhabir mevcudu bulunmaktadır (Grafik 7).

Grafik 6. Toplam Varlıklar
(milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Grafik 7. Yurtdışı Muhabir Mevcutları
(milyon ABD doları)

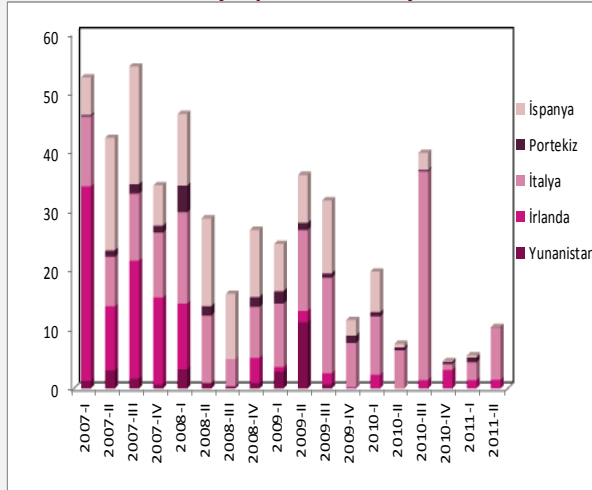

Kaynak: TCMB.

•Yurt dışı bankacılık ve banka hariç sektöre verilen döviz kredilerinin toplamının 10 milyon ABD doları ile sınırlı bir tutar olduğu görülmektedir (Grafik 8).

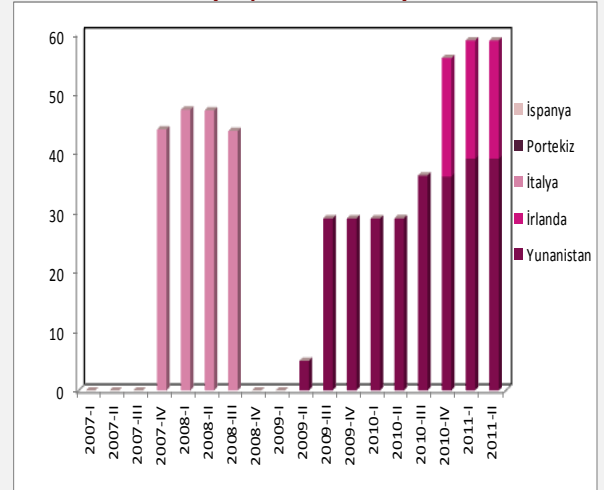
•2011 yılı ikinci çeyreği itibarıyla bankacılık ve banka hariç sektörün 59 milyon ABD doları tutarında menkul kıymet varlığı bulunmaktadır. Menkul kıymetler ihraç edildikleri ülkelere göre incelendiğinde, sırasıyla 39 milyon ABD doları ve 20 milyon ABD doları tutarında Yunanistan ve İrlanda ihraçlı menkul kıymetler ön plana çıkmaktadır (Grafik 9).

Grafik 8. Verilen Döviz Kredileri
(milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Grafik 9. Menkul Kıymetler
(milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

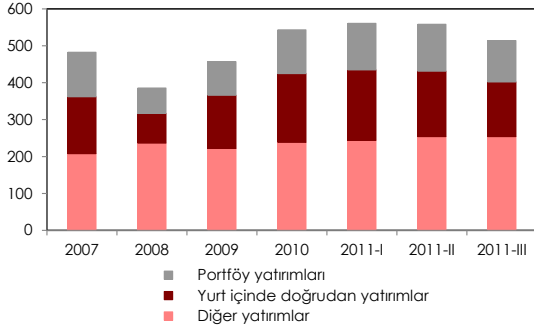
III. Sonuç

Türkiye'nin Euro bölgesinin borç sorunu nedeniyle gündeme gelen çevre ülkelerindeki finansal pozisyonu incelendiğinde, varlıklarının tamamına yakını likit olarak tutulan ve faiz riski içermeyen muhabir mevcutlarından oluştuğu görülmektedir. Diğer taraftan, bu ülkelerdeki kredi ve menkul kıymet varlıklarının tutarı ise ihmal edilebilir düzeydedir. Dolayısıyla, PIIGS ülkeleri kaynaklı krizin Türkiye bankacılık sektörü üzerindeki olası etkisinin oldukça sınırlı olabileceği değerlendirilmektedir.

3.2 Yükümlülükler

56. 2011 yılı üçüncü çeyreğinde yükümlülük kalemleri bir önceki döneme göre 44,4 milyar ABD doları azalmıştır. Bu düşüşte değer ve kur değişimleri etkili olmuştur. Doğrudan yatırımlar 29,2 milyar ABD doları, portföy yatırımları 15,5 milyar ABD doları azalış, diğer yatırımlar ise sadece 224 milyon ABD doları artış göstermiştir. Dönem sonu itibarıyla, 514,1 milyar ABD dolarlık yükümlülük stokunun yüzde 41'ini diğer yatırımların alt kalemleri olan ticari ve diğer krediler, yüzde 29'unu yurt içinde doğrudan yatırımlar, yüzde 22'sini portföy yatırımları ve yüzde 8'ini ise diğer yatırımların alt kalemi olan mevduat oluşturmuştur.

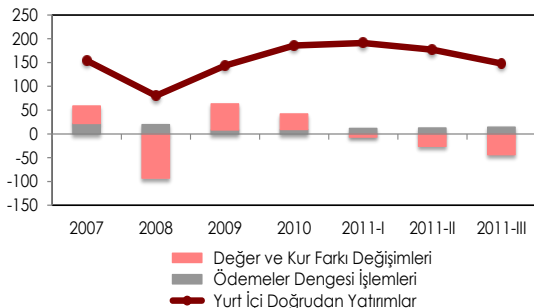
Yükümlülüklerin Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

57. 2011 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla yurt içinde doğrudan yatırım stoku, bir önceki çeyrek sonuna göre yüzde 16,5 oranında ve 29,2 milyar ABD doları azalış ile 148,1 milyar ABD dolarına düşmüştür. Aynı dönemde net yurt içi doğrudan yatırımların ödemeler dengesi kaynaklı olarak 4,4 milyar ABD doları giriş göstermesine rağmen, TL'nin ABD doları karşısında değer kaybetmesi ve İMKB Ulusal 100 Endeksi'nin gerilemesi söz konusu azalışta etkili olmuştur.

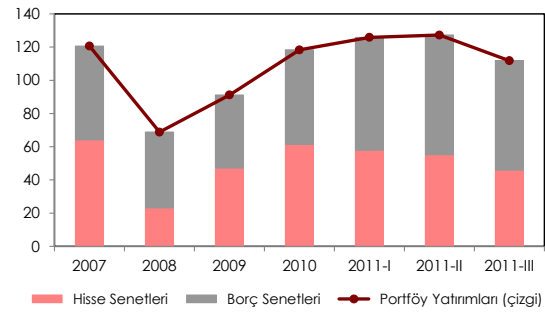
Yurt İçinde Doğrudan Yatırımların Değişim Kaynakları (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

58. Portföy yatırımları stokunun yüzde 41,1'ini oluşturan yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi stoku 2011 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla bir önceki çeyrek sonuna göre yüzde 16,8'lik azalışla 46,0 milyar ABD doları, borç senetleri alt kalemleri olan yurt dışı yerleşiklerin mülkiyetindeki DİBS stoku yüzde 15,9'luk azalışla 35,3 milyar ABD doları, Hazine'nin tahvil stoku (yurt içi yerleşiklerce alınan tahvil stoku düşüldükten sonra) ise yüzde 1,8'lik artış ile 26,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

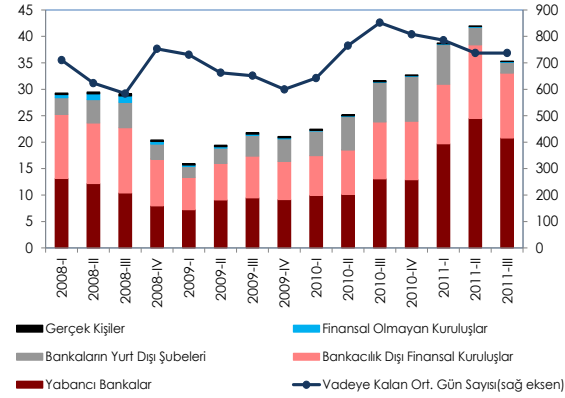
Portföy Yatırımlarının Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

59. Yurt dışında yerleşiklerin mülkiyetindeki DİBS stokunun alacaklıya göre dağılımı incelendiğinde, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde ikinci çeyrek sonuna göre yabancı bankaların, bankacılık dışı finansal kuruluşların ve yurt içi bankaların yurt dışı şubelerinin mülkiyetindeki DİBS'ler, sırasıyla 3,7 milyar ABD doları, 1,6 milyar ABD doları ve 1,3 milyar ABD doları azalış göstermiştir. Ayrıca, yurt dışında yerleşik kişilerin mülkiyetindeki DİBS'lerin vadeye kalan ortalama gün sayısı, 2011 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyrek sonuna göre sınırlı bir artış göstererek, 760 gün olarak gerçekleşmiştir.

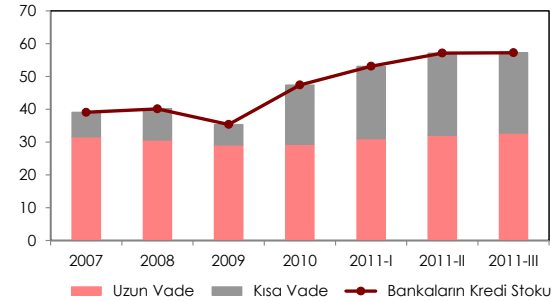
Alacaklıya Göre Dağılım ve Vadeye Kalan Ortalama Gün Sayısı (ağırlıklandırılmış piyasa değeri, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

60. 2011 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla bankaların toplam dış kredi stoku 57,2 milyar ABD doları olmuştur. Bir önceki çeyrek sonuna göre uzun vadeli kredi stokunda 0,7 milyar ABD doları artış ve kısa vadeli kredi stokunda ise 0,6 milyar ABD doları azalış sonucu toplam stok yaklaşık aynı düzeyde kalmıştır.

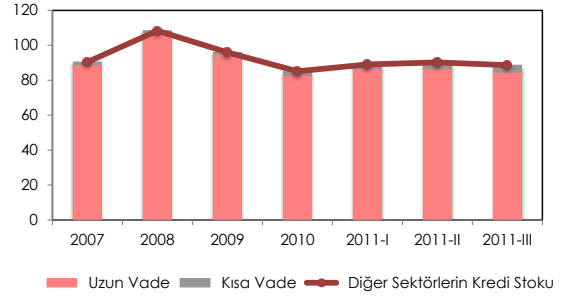
Bankaların Krediler Stokunun Kısa ve Uzun Vade Kompozisyonu (Milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

61. 2008 yılında en yüksek düzeyde gerçekleşen ve son iki yıldır azalış eğiliminde olan diğer sektörlerin toplam dış kredi stoku, 2011 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla görece yatay seyrini korumuş ve 88,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki azalışın, uzun vadeli kredilerdeki 1,8 milyar ABD doları düşüşten kaynaklandığı gözlenmektedir.

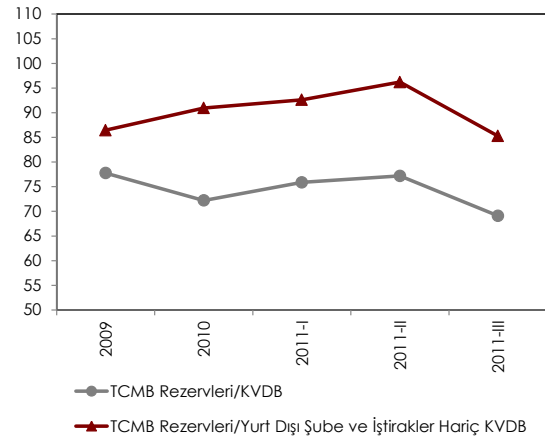
Diğer Sektörün Krediler Stokunun Kısa ve Uzun Vade Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

62. 2011 üçüncü çeyrek sonu itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kalan vadeye göre kısa vadeli dış borç (KVDB) stoku, bir önceki çeyreğe göre yüzde 5,2'lik, 2010 yıl sonuna göre ise yüzde 13,8'lik artışla 135,4 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, TCMB rezervlerinin KVDB'ye oranı yüzde 69,1 seviyesinde iken, yurt dışı şube ve iştirakler hariç tutulduğunda söz konusu oran yüzde 85,3 olarak hesaplanmaktadır.

TCMB Rezervlerinin Kalan Vadeye Göre Kısa Vadeli Dış Borç (KVDB) Stokuna Oranı (%)

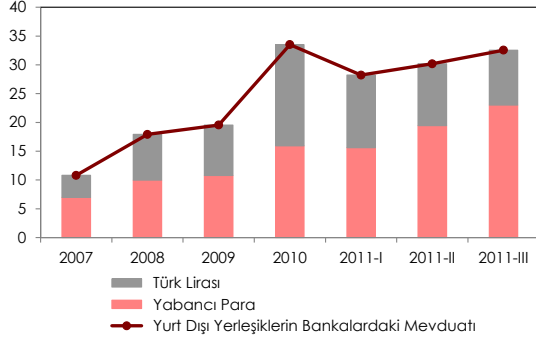

Kaynak: TCMB.

63. 2011 yılı üçüncü çeyreğinde yurt dışı yerleşiklerin Türkiye'deki mevduatı bir önceki çeyrek sonuna göre 0,9 milyar ABD doları artmıştır. Yurt dışı yerleşiklerin yurt içi yerleşik bankalardaki TL mevduatında 1,2 milyar ABD dolarlık çıkışa rağmen yabancı para mevduatında 3,6 milyar ABD doları yükseliş söz konusu artışın temel nedeni olmuştur. Yurt dışında yerleşik Türk vatandaşlarının Merkez Bankası'ndaki mevduatı ise aynı dönemde yüzde 12,1'lik

azalışla 10,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

**Yurt Dışı Yerleşiklerin Bankalardaki Mevduatının
Yabancı Para ve Türk Lirası Kompozisyonu**
(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

IV. Ek Tablolar

CARI İŞLEMLER (milyon ABD doları)

	Cari İşlemler										
	Net	Dış Ticaret				Hizmetler		Gelir		Transferler	
		Net	İhracat (FOB)	Bavul Ticareti	İthalat (CIF)	Net	Turizm Geliri	Net	Faiz Gideri	Net	İşçi Gelirleri
(yıllık)											
2006	-32.249	-41.056	85.535	6.408	-139.576	13.555	16.853	-6.656	-6.322	1.908	1.111
2007	-38.434	-46.852	107.272	6.002	-170.063	13.283	18.487	-7.108	-7.477	2.243	1.209
2008	-41.959	-53.021	132.028	6.200	-201.964	17.311	21.951	-8.362	-8.677	2.113	1.431
2009	-13.991	-24.850	102.143	4.783	-140.929	16.749	21.250	-8.189	-7.304	2.299	934
2010	-47.099	-56.445	113.883	4.951	-185.544	15.035	20.807	-7.137	-5.425	1.448	948
(üç aylık)											
2010 III	-10.249	-16.653	26.997	1.058	-47.156	7.624	8.575	-1.612	-1.163	392	279
IV	-16.889	-18.797	32.169	1.169	-54.991	3.552	5.260	-2.102	-1.370	458	255
2011 I	-21.599	-20.489	31.421	1.050	-56.065	1.320	3.100	-2.833	-1.051	403	210
II	-22.831	-25.509	34.166	1.070	-63.659	4.003	5.372	-1.626	-1.317	301	220
III	-16.226	-24.060	33.915	1.092	-61.937	9.207	9.339	-1.833	-1.361	460	299
(aylık)											
2010 Eki	-3.335	-5.022	10.964	421	-17.297	2.338	2.685	-824	-427	173	88
Kas	-5.975	-6.517	9.382	386	-17.135	894	1.517	-452	-310	100	74
Ara	-7.579	-7.258	11.823	362	-20.559	320	1.058	-826	-633	185	93
2011 Oca	-6.057	-6.067	9.548	323	-16.903	366	933	-578	-308	222	69
Şub	-6.009	-6.147	10.060	319	-17.519	428	909	-373	-330	83	64
Mar	-9.533	-8.275	11.813	408	-21.643	526	1.258	-1.882	-413	98	77
Nis	-7.580	-7.749	11.869	334	-20.952	733	1.315	-625	-440	61	73
May	-7.770	-8.806	10.941	380	-21.104	1.402	1.875	-507	-364	141	85
Haz	-7.481	-8.954	11.356	356	-21.603	1.868	2.182	-494	-513	99	62
Tem	-5.358	-8.014	11.866	329	-21.058	3.162	3.096	-605	-356	99	99
Ağu	-4.110	-7.159	11.259	386	-19.675	3.311	3.198	-490	-415	228	102
Eyl	-6.758	-8.887	10.790	377	-21.204	2.734	3.045	-738	-590	133	98
(on iki aylık)											
2010 Eki	-38.601	-48.744	111.636	5.011	-175.487	15.249	20.779	-7.035	-5.642	1.929	940
Kas	-42.767	-52.658	112.115	4.993	-180.004	15.198	20.854	-7.012	-5.469	1.705	930
Ara	-47.099	-56.445	113.883	4.951	-185.544	15.035	20.807	-7.137	-5.425	1.448	948
2011 Oca	-50.111	-59.699	115.602	4.868	-190.756	15.131	21.005	-7.113	-5.273	1.570	947
Şub	-53.965	-63.477	117.399	4.730	-196.493	15.330	21.193	-7.378	-5.130	1.560	944
Mar	-59.286	-68.078	119.326	4.555	-203.114	15.434	21.494	-8.200	-4.973	1.558	947
Nis	-62.564	-71.729	121.799	4.491	-209.123	15.888	21.765	-8.256	-4.985	1.533	953
May	-67.442	-76.896	122.940	4.423	-215.501	16.163	22.039	-8.284	-4.908	1.575	968
Haz	-71.568	-81.448	124.753	4.347	-221.871	16.499	22.307	-8.173	-4.901	1.554	964
Tem	-73.415	-84.116	127.054	4.347	-226.851	17.310	22.662	-8.158	-4.913	1.549	975
Ağu	-74.561	-85.613	129.790	4.338	-231.092	17.748	22.662	-8.331	-4.955	1.635	984
Eyl	-77.545	-88.855	131.671	4.381	-236.652	18.082	23.071	-8.394	-5.099	1.622	984

Kaynak: TCMB.

SERMAYE ve FİNANS HESAPLARI (milyon ABD doları)

Sermaye ve Finans Hesapları															
	Net	Doğrudan Yatırımlar		Portföy Yatırımları				Diğer Yatırımlar							
		Net	Varlıklar	Yükümlülükler		Net	Efeaktif ve Mevduat Bankalar	Yükümlülükler					Mevduat Bankalar		
				Hisse Senetleri	Borç Senetleri			Net	Krediler			Mevduat			
									Ticari Krediler	Genel Hük	Bankalar			Diğer Sekt.	Merkez B.
(yıllık)															
2006	32.064	19.261	7.415	-3.987	1.939	9.463	11.502	-10.293	24.981	674	-5.223	5.814	18.812	-1.268	5.890
2007	36.677	19.941	833	-1.947	5.138	-2.358	23.943	-3.526	28.912	4.150	-3.901	5.609	26.025	-1.450	-1.873
2008	37.256	16.955	-5.014	-1.244	716	-4.486	24.318	-9.831	36.376	1.590	3.443	3.267	23.258	-1.791	6.190
2009	8.925	6.858	227	-2.711	2.827	111	1.993	6.684	-8.992	-1.095	922	-4.450	-10.375	-901	4.964
2010	42.909	7.620	16.093	-3.524	3.468	16.149	32.061	13.597	24.955	2.140	1.405	12.895	-5.737	-553	14.341
(üç aylık)															
2010 III	6.912	2.003	5.154	-2.608	1.803	5.959	2.181	741	3.657	-467	438	1.473	-577	-225	2.756
IV	14.856	3.408	3.017	-1.133	914	3.236	12.766	4.741	11.622	2.169	41	7.977	-393	-207	2.044
2011 I	18.351	3.142	9.334	747	-1.281	9.868	9.797	-1.243	764	-498	-347	4.860	2.512	-215	-5.561
II	17.467	2.028	7.764	1.579	495	5.690	13.509	4.219	9.620	1.760	520	3.846	2.053	-373	1.598
III	12.573	4.093	-2.734	-131	337	-2.940	6.851	-1.823	8.122	2.423	-526	1.736	1.151	-902	3.954
(aylık)															
2010 Eki	3.755	774	1.972	-480	969	1.483	1.932	1.180	2.748	575	6	2.960	-57	-79	-683
Kas	3.422	731	1.054	-846	730	1.170	3.585	1.459	1.944	579	-429	1.350	-11	-66	545
Ara	7.679	1.903	-9	193	-785	583	7.249	2.102	6.930	1.015	464	3.667	-325	-62	2.182
2011 Oca	4.499	-188	2.239	218	-630	2.651	3.311	624	391	-234	45	1.128	411	-68	-894
Şub	5.132	611	2.279	502	-554	2.331	2.201	-1.368	-3.094	-688	-241	6	265	-53	-2.395
Mar	8.720	2.719	4.816	27	-97	4.886	4.285	-499	3.467	424	-151	3.726	1.836	-94	-2.272
Nis	8.012	559	5.333	-285	825	4.793	3.334	2.522	1.237	627	-546	-888	455	-88	1.648
May	3.846	798	372	1.157	-193	-592	5.709	129	5.153	653	-186	3.055	958	-129	722
Haz	5.609	671	2.059	707	-137	1.489	4.466	1.568	3.230	480	1.252	1.679	640	-156	-772
Tem	3.998	2.535	2.033	194	114	1.725	-1.235	-3.654	2.921	382	187	267	478	-246	1.736
Ağu	4.444	768	-1.519	-183	-546	-790	766	-1.937	3.008	1.020	-660	98	480	-336	2.315
Eyl	4.131	790	-3.248	-142	769	-3.875	7.320	3.768	2.193	1.021	-53	1.371	193	-320	-97
(oniki aylık)															
2010 Eki	36.358	5.485	14.518	-3.487	4.303	13.702	26.563	10.705	18.427	975	1.429	10.244	-6.571	-487	12.363
Kas	37.706	5.858	15.448	-3.812	4.892	14.368	29.075	12.366	20.600	1.302	1.110	11.389	-5.394	-522	12.251
Ara	42.909	7.620	16.093	-3.524	3.468	16.149	32.061	13.597	24.955	2.140	1.405	12.895	-5.737	-553	14.341
2011 Oca	46.362	7.047	16.617	-1.654	2.428	15.843	35.678	13.070	27.876	2.298	1.108	15.066	-4.351	-613	13.898
Şub	48.689	7.249	20.754	-1.840	2.076	20.518	35.342	11.492	23.210	2.051	859	15.027	-3.608	-654	9.058
Mar	52.527	9.691	22.632	-1.992	1.609	23.015	36.091	9.729	23.360	1.845	618	17.998	-645	-732	3.808
Nis	53.337	9.860	22.707	-2.434	2.297	22.844	33.670	7.643	22.697	1.892	-687	15.603	521	-793	5.690
May	56.083	10.484	22.501	-1.686	2.605	21.582	37.258	7.384	25.481	2.676	-859	17.206	1.473	-897	5.393
Haz	57.586	10.581	25.269	-1.415	1.931	24.753	38.253	8.458	25.663	2.964	652	18.156	3.595	-1.020	837
Tem	59.330	11.981	23.771	-780	1.474	23.077	38.827	8.390	25.521	3.574	910	19.198	4.040	-1.201	-1.499
Ağu	62.795	12.199	19.630	-180	914	18.896	38.412	5.114	28.489	4.745	-614	18.382	4.535	-1.432	2.377
Eyl	63.247	12.671	17.381	1.062	465	15.854	42.923	5.894	30.128	5.854	-312	18.419	5.323	-1.697	2.035

Kaynak: TCMB.

İHRACAT ENDEKSLERİ

Birim Değer Endeksi (2003=100, Yıllık % Değişim)

	2007				2007	2008				2008	2009				2009	2010				2010	2011		
	I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III
Toplam	9,0	9,4	12,4	20,0	13,1	20,7	23,6	24,3	-4,5	16,0	-19,0	-22,4	-21,1	-0,1	-16,6	9,7	6,2	1,5	3,2	4,7	11,2	17,0	14,5
Sermaye Mali	12,4	10,3	11,3	17,3	13,0	16,0	17,1	12,5	-3,2	10,8	-7,0	-9,1	-5,9	5,2	-5,0	0,1	-7,6	-7,5	-3,5	-3,7	3,3	14,0	9,4
Ara Mali	14,3	14,0	11,8	16,7	14,3	21,8	27,7	36,6	-1,2	22,0	-20,1	-29,3	-31,6	-6,8	-23,5	8,2	11,7	5,0	6,7	7,2	15,0	18,7	17,7
Tüketim Mali	3,2	4,1	12,6	23,0	11,4	20,8	21,0	13,3	-8,6	10,4	-14,8	-16,0	-10,1	7,8	-8,4	8,1	2,7	0,7	0,9	2,7	8,2	16,6	11,8
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):																							
Motorlu Kara Taşıtlı ve Römorklar	9,7	4,3	7,5	12,6	8,5	13,0	14,3	9,6	-5,1	8,4	-9,2	-8,4	-4,7	5,5	-5,0	3,3	-7,9	-6,1	-4,9	-4,1	0,3	12,6	7,2
Ana Metal Sanayi	24,1	26,4	13,0	12,2	18,7	27,2	41,4	79,5	8,0	43,0	-29,4	-46,7	-54,8	-20,8	-42,4	9,6	30,9	17,5	18,0	19,3	24,5	16,2	24,8
Giyim Eşyası	0,3	0,9	12,2	17,3	7,4	19,8	19,3	9,1	-9,9	10,0	-15,4	-18,3	-10,3	6,5	-10,5	4,1	1,1	-1,3	0,9	0,7	12,7	23,1	14,1
Tekstil Ürünleri	7,7	7,8	10,6	14,7	10,3	11,9	12,2	7,9	-7,6	5,7	-11,6	-13,7	-9,8	3,9	-7,9	4,8	4,1	4,9	7,5	5,3	18,2	26,2	14,4
Makine ve Teçhizat	12,4	13,5	13,3	17,7	14,4	16,5	17,5	13,9	-4,5	10,3	-10,6	-13,8	-9,0	4,0	-7,5	3,2	-2,1	-5,2	-1,3	-1,3	3,4	14,4	9,7
Gıda Ürünleri ve İçecek	-1,3	3,5	21,1	39,4	16,5	46,0	44,2	26,7	-3,5	24,6	-19,5	-23,5	-19,1	-3,8	-16,2	2,9	2,5	3,5	9,0	4,9	17,8	24,4	16,7
Kimyasal Madde ve Ürünler	8,3	7,5	7,7	12,8	9,0	17,1	18,8	19,9	4,6	15,2	-8,9	-13,5	-11,5	-0,3	-8,6	6,3	8,0	2,6	2,8	4,5	9,9	14,6	12,6
Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçh. Hariç)	17,5	14,0	12,3	13,7	14,8	18,1	21,0	24,4	4,6	16,4	-7,6	-16,2	-21,1	-6,3	-13,3	-2,3	-2,8	0,4	-1,7	-1,6	5,7	14,4	10,2
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	9,5	8,8	12,8	17,8	11,9	17,8	17,4	15,3	1,3	12,9	-7,5	-9,9	-11,9	-1,3	-7,8	-0,7	-2,6	1,2	0,7	-0,3	10,5	19,8	13,6
Elektrikli Makina ve Cihazlar	19,9	13,9	11,1	13,2	14,0	17,1	18,0	12,5	-2,1	10,9	-12,6	-15,9	-12,2	2,9	-9,8	5,1	0,8	-2,8	-1,6	1,8	10,5	13,5	12,6
Rafine Edilmiş Petrol,Kök Kôm., ve Nükleer Yak.	-5,2	5,2	7,4	49,8	15,6	62,0	60,4	67,8	-24,7	35,5	-44,5	-48,0	-44,2	13,1	-33,8	52,8	32,8	12,5	13,5	20,9	24,3	42,6	44,6
Metallik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	4,9	5,9	9,1	12,7	8,3	14,5	20,8	12,5	-5,1	10,8	-12,7	-21,6	-16,6	-3,8	-14,6	-0,2	0,2	-1,7	-1,8	-0,9	1,3	6,6	6,3
Mobilya	64,0	57,8	61,0	74,3	64,9	26,9	26,9	26,0	3,0	19,5	-4,2	-3,3	-1,0	15,0	1,7	18,1	11,7	10,8	14,8	14,2	15,1	22,1	25,0
Tarım ve hayvancılık	-3,9	3,9	25,2	43,5	20,4	22,6	20,5	-3,5	-18,3	-2,0	-12,4	-16,9	14,5	12,4	2,9	19,2	19,5	-3,5	2,3	3,3	4,8	7,3	11,2

Kaynak: TÜİK.

Miktar Endeksi (2003=100, Yıllık % Değişim)

	2007				2007	2008				2008	2009				2009	2010				2010	2011		
	I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III
Toplam	14,4	13,5	10,8	7,4	11,1	18,3	9,1	9,8	-9,1	6,2	-8,8	-15,9	-11,8	8,5	-7,2	-3,2	16,4	4,8	7,4	7,0	9,0	1,8	9,7
Sermaye Mali	39,1	25,5	34,5	27,8	31,2	23,6	25,2	16,1	-20,6	9,8	-40,8	-38,1	-33,1	-0,5	-30,0	15,5	16,6	10,5	3,7	10,6	12,4	8,4	19,7
Ara Mali	14,9	15,9	13,9	13,5	14,5	29,4	14,5	15,1	-3,3	12,4	0,7	-14,8	-11,7	10,0	-4,0	-13,5	21,0	7,2	8,7	6,4	9,8	0,1	9,6
Tüketim Mali	10,6	7,7	3,0	-2,5	4,2	4,7	-2,7	0,4	-11,8	-2,4	-16,2	-9,4	-3,9	8,7	-5,5	14,2	12,1	0,8	7,2	8,5	8,1	1,6	7,5
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):																							
Motorlu Kara Taşıtlı ve Römorklar	26,1	24,8	21,0	23,0	23,6	34,9	16,8	12,1	-37,1	4,9	-50,6	-43,1	-27,8	26,4	-29,9	50,1	24,9	5,9	7,4	19,9	7,7	9,3	17,3
Ana Metal Sanayi	5,9	16,9	6,1	17,2	11,4	77,8	23,0	24,5	12,4	28,0	53,6	-8,9	-15,6	7,1	16,3	-54,1	20,1	-5,2	-2,8	-19,7	3,3	-14,5	11,2
Giyim Eşyası	13,5	18,6	3,0	-2,2	8,0	-2,9	-15,9	-9,5	-15,8	-11,4	-14,6	-5,7	-12,0	7,4	-6,7	8,1	11,0	12,0	7,0	10,1	0,4	-4,5	-1,4
Tekstil Ürünleri	9,0	6,4	6,1	2,3	5,8	7,9	1,1	-0,4	-10,2	-0,9	-21,6	-13,1	-7,8	9,0	-8,3	16,7	10,4	4,6	4,9	8,7	5,1	4,3	5,9
Makine ve Teçhizat	27,0	20,3	14,8	8,8	16,8	16,6	14,4	13,8	-2,3	10,6	-15,4	-16,5	-13,4	4,9	-10,7	9,1	18,4	16,7	11,4	13,9	17,7	10,5	12,7
Gıda Ürünleri ve İçecek	9,7	1,5	7,1	-5,5	2,4	-7,8	-4,0	4,6	8,5	0,7	15,2	21,0	2,2	2,9	9,3	0,5	4,2	10,3	15,0	7,9	12,1	15,3	18,0
Kimyasal Madde ve Ürünler	10,4	5,6	5,3	6,8	7,0	12,7	13,6	14,9	-12,0	6,9	-22,2	-11,1	-8,8	23,2	-5,8	42,8	22,8	21,8	24,2	26,9	10,5	12,1	7,6
Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçhiz.)	12,8	18,8	8,7	7,2	10,8	20,9	21,4	13,1	-8,4	11,7	-18,8	-19,0	-4,6	19,4	-6,8	16,7	18,0	8,1	10,7	13,1	22,2	12,7	16,8
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	27,4	22,0	12,5	6,5	16,6	9,3	10,1	14,8	-5,9	7,1	-19,0	-13,5	-9,6	13,7	-7,9	28,1	25,1	14,5	20,3	21,4	21,6	14,3	14,2
Elektrikli Makina ve Cihazlar	37,4	33,9	25,9	18,7	27,8	16,0	12,0	13,8	-3,4	9,2	-12,8	-16,6	-14,5	9,6	-8,6	10,4	29,2	16,8	18,0	17,8	19,2	4,9	15,4
Rafine Edilmiş Petrol,Kök Kôm., ve Nükl	23,1	19,1	21,7	34,9	25,2	23,5	8,4	24,3	-9,9	9,8	-48,2	-25,0	-11,4	-15,6	-25,2	17,0	2,1	-31,9	4,4	3,1	36,0	12,0	16,4
Metallik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	10,6	10,7	12,1	15,9	12,3	13,3	30,9	15,3	-0,1	14,9	-2,1	-7,4	4,6	15,9	2,1	17,3	5,7	0,7	5,8	6,8	-2,0	-2,3	1,7
Mobilya	-19,6	-14,1	-18,0	-26,2	-20,1	-1,6	-8,0	-1,3	-10,3	-5,3	-25,7	-20,8	-23,3	-17,6	-21,8	5,8	4,1	-2,7	7,2	7,5	9,0	2,0	2,5
Tarım ve hayvancılık	12,7	-16,8	-18,8	-12,1	-10,6	-14,8	0,8	14,5	17,5	7,7	18,3	17,0	6,6	4,8	7,7	4,6	15,0	14,2	-5,8	10,0	8,2	-15,0	-14,1

Kaynak: TÜİK.

İTHALAT ENDEKSLERİ

Birim Değer Endeksi (2003=100, Yıllık % Değişim)

	2007				2007	2008				2008	2009				2009	2010				2010	2011		
	I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III
Toplam	8,3	7,2	7,0	15,7	9,8	22,8	28,5	29,6	2,3	20,6	-16,8	-27,1	-25,9	-7,1	-20,1	7,8	13,3	6,9	7,5	9,0	14,1	19,4	19,6
Sermaye Mali	5,8	5,1	5,1	10,4	6,8	9,9	7,4	5,4	-7,3	3,5	-9,3	-14,6	-4,3	5,6	-6,4	2,0	3,8	-8,0	-6,8	-1,5	-1,3	7,7	8,9
Ara Mali	9,9	8,0	7,8	17,2	10,8	26,8	35,5	37,7	6,6	26,5	-18,5	-31,5	-31,5	-12,2	-24,4	8,8	18,2	12,1	13,0	13,2	19,3	23,6	23,7
Tüketim Mali	4,3	6,4	4,5	12,7	7,8	16,3	14,6	12,9	-5,8	8,8	-12,3	-11,5	-8,5	7,1	-6,9	6,3	-1,4	-4,1	-2,5	-1,0	2,6	10,5	8,3
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):																							
Kimyasal Madde ve Ürünler	6,3	7,0	8,1	12,5	8,6	19,0	19,5	21,9	1,8	15,3	-23,1	-25,2	-26,9	-12,1	-22,3	10,9	10,4	7,8	8,3	9,1	12,6	20,0	15,8
Hampetrol ve Doğalgaz	-1,3	-3,3	1,9	27,2	6,1	50,3	66,1	57,5	11,4	45,4	-24,9	-44,7	-42,7	-21,1	-34,6	10,2	31,0	18,7	14,6	18,1	21,8	32,5	37,6
Ana Metal Sanayi	26,0	16,5	11,5	15,3	16,3	20,3	28,7	38,4	7,3	24,5	-20,3	-33,0	-33,4	-11,9	-25,6	17,4	28,5	19,6	20,5	21,3	22,4	20,2	23,3
Makine ve Teçhizat	7,5	1,0	2,4	9,8	5,3	10,2	14,1	11,4	-4,4	7,4	-6,6	-11,2	-6,0	6,4	-6,5	-0,8	-5,1	-11,4	-9,4	-5,4	-1,7	9,0	7,4
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	-3,9	5,1	6,9	40,4	12,4	58,3	64,0	61,7	-7,0	40,2	-46,6	-52,7	-47,3	-14,9	-41,9	45,3	43,6	17,0	19,1	29,0	30,4	41,1	41,1
Motolu Kara Taşıtı ve Römorklar	8,7	6,9	5,1	10,1	8,6	12,8	12,2	7,5	-8,1	5,6	-6,2	-8,0	-0,9	12,1	-1,4	-0,7	-8,0	-8,9	-4,6	-5,6	3,5	15,0	8,6
Elektrikli Makina ve Cihazlar	-4,2	-2,2	6,2	12,4	3,5	10,5	11,0	1,9	-10,3	3,0	-12,8	-13,0	-4,7	7,1	-6,3	4,9	3,4	-7,2	-3,8	-0,3	-2,6	-0,1	3,4
Tarım ve Hayvancılık	6,2	8,8	11,3	24,5	13,0	38,6	45,9	39,3	8,5	32,5	-14,3	-25,8	-20,6	-3,9	-16,5	14,2	24,1	19,9	32,5	20,9	40,3	42,2	38,6
Atık ve hurdalar	31,4	32,4	20,0	25,6	26,2	40,2	64,7	102,4	-0,2	56,2	-34,2	-55,7	-58,9	-13,8	-46,2	20,4	66,1	27,0	30,7	35,8	38,9	11,9	33,7
Tekstil Ürünleri	5,6	3,5	2,9	5,2	4,2	7,5	8,2	5,5	-0,9	5,0	-2,2	-2,9	-3,9	1,0	-2,3	3,1	3,5	7,1	8,6	6,1	16,1	19,2	13,7
Radio, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	5,3	13,7	4,0	12,1	8,7	12,8	1,1	8,6	3,2	5,1	4,6	-8,9	11,8	9,2	9,2	6,0	21,7	-6,9	2,3	3,7	-2,7	10,9	14,9
Tıbbi ve Optik aletler	3,3	7,4	16,0	2,0	7,3	0,4	3,1	-4,0	-14,3	-4,3	-8,4	-14,7	-7,0	3,8	-7,3	2,1	-2,5	-5,9	-6,5	-2,7	3,7	12,2	7,5
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	9,7	7,1	6,2	14,5	9,6	14,2	15,6	12,7	-2,8	9,7	-5,2	-9,9	-5,3	6,8	-3,6	3,2	0,1	-0,9	2,4	0,6	4,8	16,0	11,2
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	11,1	2,3	1,3	8,7	6,4	13,1	16,4	12,4	-3,3	8,6	-4,1	-5,6	-3,3	10,7	-1,9	-2,4	-7,8	-6,5	-7,3	-4,7	1,0	10,5	9,4
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	11,3	8,3	8,4	11,8	9,9	12,2	13,4	11,8	0,8	9,5	-11,5	-21,0	-23,2	-11,8	-17,4	-2,2	9,7	20,2	17,7	11,4	15,3	14,5	5,3

Kaynak: TÜİK.

Miktar Endeksi (2003=100, Yıllık % Değişim)

	2007				2007	2008				2008	2009				2009	2010				2010	2011		
	I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III
Toplam	10,1	8,3	16,2	16,6	12,8	13,7	4,7	0,4	-22,3	-1,5	-29,4	-18,9	-10,7	13,1	-12,7	23,7	18,3	15,6	26,6	20,5	27,6	18,5	9,2
Sermaye Mali	-0,5	9,0	20,5	25,2	14,2	24,0	4,3	2,0	-19,1	0,1	-30,5	-16,9	-19,4	-5,6	-18,2	21,9	20,4	33,4	71,2	36,3	53,2	52,0	19,1
Ara Mali	14,6	10,2	15,4	13,5	13,3	10,1	3,4	-0,2	-24,2	-2,9	-30,9	-20,9	-10,1	16,9	-13,4	24,3	17,6	10,4	17,1	16,4	21,1	11,2	8,3
Tüketim Mali	-4,0	-7,2	17,0	31,3	8,5	25,6	17,7	3,5	-16,5	5,6	-20,7	-8,3	-3,9	20,8	-3,7	29,4	23,1	29,0	35,4	29,4	39,3	26,8	6,1
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):																							
Kimyasal Madde ve Ürünler	10,4	13,0	12,6	11,9	12,0	9,5	3,6	-0,5	-16,6	-0,9	-16,8	-9,6	9,0	29,5	1,8	27,2	23,3	5,8	11,2	15,8	20,0	9,3	2,6
Hampetrol ve Doğalgaz	19,3	5,7	2,9	1,0	6,9	2,4	1,7	6,9	-15,2	-1,8	-24,7	-23,9	-20,5	-8,4	-19,5	1,3	7,4	7,0	26,6	10,3	25,5	12,3	7,3
Ana Metal Sanayi	19,4	9,7	29,4	13,2	18,0	11,0	-2,5	-0,4	-42,9	-7,8	-52,1	-40,4	-33,4	23,3	-32,6	36,5	13,2	8,9	11,7	15,5	29,2	13,4	28,9
Makine ve Teçhizat	7,9	14,0	14,5	22,3	14,8	13,0	-5,1	-8,0	-25,2	-7,4	-32,0	-22,9	-25,0	-8,7	-21,2	16,4	21,3	51,9	42,5	30,8	45,3	53,9	17,7
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	9,2	0,0	21,7	29,5	14,7	5,5	21,3	-7,1	-4,1	4,0	18,7	24,7	40,0	39,7	30,0	11,2	1,9	-6,0	6,5	2,2	-5,8	-7,4	8,8
Motolu Kara Taşıtı ve Römorklar	-10,8	-11,4	9,9	38,4	5,5	28,0	15,4	0,1	-38,2	-2,7	-56,8	-34,2	-22,5	3,0	-29,6	71,6	36,1	43,8	73,6	54,4	57,8	38,1	6,3
Elektrikli Makina ve Cihazlar	7,0	33,3	28,3	25,8	23,7	45,2	15,8	7,1	-5,9	13,0	-25,7	-7,4	3,5	14,5	-3,9	38,3	20,0	25,5	20,9	23,6	18,1	19,7	12,1
Tarım ve Hayvancılık	48,6	60,1	48,1	35,8	47,4	13,4	8,8	-3,9	6,3	6,7	-23,1	-20,2	-7,1	1,9	-13,4	31,0	20,4	13,3	-1,9	16,3	15,9	9,1	-13,5
Atık ve hurdalar	45,9	14,1	0,3	11,9	17,1	2,2	19,7	13,1	-30,7	0,8	-41,3	-25,7	12,4	36,5	-10,5	31,1	19,5	3,7	41,7	22,8	27,0	7,0	14,5
Tekstil Ürünleri	17,7	27,9	19,9	20,7	21,6	7,4	-7,9	-11,6	-21,4	-8,9	-38,3	-27,4	-5,4	26,1	-12,7	51,1	51,3	24,9	13,3	31,4	21,6	9,6	-6,0
Radio, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	4,2	7,4	22,2	8,7	10,7	9,7	-4,6	-20,9	-34,0	-13,0	-46,0	-8,5	-14,0	12,1	-20,3	33,1	-11,0	8,4	15,7	11,1	24,3	28,6	4,9
Tıbbi ve Optik aletler	-2,6	5,1	7,8	28,7	10,0	41,4	23,0	23,7	-3,0	19,5	-26,3	-17,0	-16,9	8,7	-12,6	31,0	26,0	29,6	25,4	26,2	22,1	20,1	16,3
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	6,0	6,6	16,1	16,4	11,1	19,0	7,4	-1,3	-18,4	1,0	-41,2	-26,3	-13,5	12,7	-18,6	52,1	33,9	19,9	15,5	27,6	31,9	22,8	13,1
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	1,5	8,8	9,0	19,4	9,1	30,1	22,3	13,3	-7,5	14,0	-30,2	-25,4	-26,2	-13,8	-23,5	37,0	17,6	28,0	37,5	27,3	22,3	25,5	17,5
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	5,3	15,5	15,9	8,3	11,4	10,5	-1,9	-7,3	-10,7	-2,8	-25,5	-0,9	6,8	24,5	0,6	43,9	22,7	13,1	-0,4	17,5	5,0	10,6	-5,2

Kaynak: TÜİK.

İhracat (milyon ABD doları)

	Ocak-Eylül dönemi itibarıyla									
			Değişim		Katkı	İhracat payı		Endeksler (% artış)		
	2010	2011	%	%		\$	2010	2011	fiyat	miktar
Toplam	81715	99463	21,7						14,2	6,7
Sermaye Malı	8521	10500	23,2	2,4	1978	10,4	10,6	8,5	13,3	
Ara Malı	40720	50508	24,0	12,0	9788	49,8	50,8	17,1	6,2	
Tüketim Malı	32184	38078	18,3	7,2	5895	39,4	38,3	12,0	5,6	
Diğer	290	377	30,0	0,1	87	0,4	0,4	-	-	
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):										
Motörlü Kara Taşıtı ve Römorklar	10.810	12.744	17,9	2,4	1933	13,2	12,8	6,2	-2,2	
Ana Metal Sanayi	10.526	11.127	5,7	0,7	601	12,9	11,2	21,7	-6,6	
Giyim Eşyası	7.857	8.973	14,2	1,4	1116	9,6	9,0	16,3	17,2	
Tekstil Ürünleri	7.673	9.622	25,4	2,4	1948	9,4	9,7	19,8	13,7	
Makine ve Teçhizat	6.540	8.087	23,7	1,9	1547	8,0	8,1	9,1	0,0	
Gıda Ürünleri ve İçecek	4.593	6.319	37,6	2,1	1726	5,6	6,4	19,6	11,9	
Kimyasal Madde ve Ürünler	4.089	5.048	23,4	1,2	959	5,0	5,1	12,1	0,3	
Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçhizatı Hariç)	3.569	4.595	28,8	1,3	1026	4,4	4,6	10,0	0,0	
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	3.523	4.698	33,3	1,4	1175	4,3	4,7	14,4	8,5	
Elektrikli Makina ve Cihazlar	3.418	4.323	26,5	1,1	904	4,2	4,3	11,7	0,0	
Rafine Edilmiş Petrol,Kök Köm., ve Nükleer Yak.	2.827	4.672	65,2	2,3	1845	3,5	4,7	37,3	5,3	
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	2.971	3.082	3,8	0,1	112	3,6	3,1	4,7	0,0	
Mobilya	2.286	2.881	26,0	0,7	595	2,8	2,9	21,0	-3,2	
Tarım ve hayvancılık	3.389	3.406	0,5	0,0	16	4,1	3,4	8,0	-3,2	
Diğer Ulaşım Araçları	1.310	1.551	18,4	0,3	241	1,6	1,6	-	-	

Kaynak: TÜİK.

İhracat – Ülke Dağılımı (milyon ABD doları)

	Ocak-Eylül itibarıyla							
	2010		2011		%	Katkı		\$
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)		Değişim	%	
Toplam	81715		99463		21,7			
Avrupa Birliği Ülkeleri (27)	37714	46,2	46954	47,2	24,5	11,3	9240	
Diğer Ülkeler	42506	52,0	50702	51,0	19,3	10,0	8195	
Avrupa (A.B Hariç)	8195	10,0	9239	9,3	12,7	1,3	1044	
Kuzey Afrika	5289	6,5	4853	4,9	-8,2	-0,5	-436	
Yakın ve Orta Doğu	16362	20,0	20231	20,3	23,6	4,7	3868	
Diğer Asya	6285	7,7	7542	7,6	20,0	1,5	1258	
Diğer	6375	7,8	8836	8,9	38,6	3,0	2461	
Türkiye Serbest Bölgeleri	1494	1,8	1806	1,8	20,9	0,4	312	
Seçilmiş Ülkeler (ilk 20)								
Almanya	8136	10,0	10460	10,5	28,6	2,8	2324	
İtalya	4715	5,8	6081	6,1	29,0	1,7	1366	
İngiltere	5040	6,2	5937	6,0	17,8	1,1	896	
Irak	4217	5,2	5810	5,8	37,8	1,9	1593	
Fransa	4459	5,5	5159	5,2	15,7	0,9	700	
Rusya Federasyonu	3190	3,9	4331	4,4	35,8	1,4	1141	
A.B.D.	2686	3,3	3316	3,3	23,5	0,8	631	
İspanya	2539	3,1	2982	3,0	17,4	0,5	443	
B.A.E.	2250	2,8	2703	2,7	20,1	0,6	453	
İran	1985	2,4	2621	2,6	32,1	0,8	636	
Hollanda	1784	2,2	2471	2,5	38,5	0,8	687	
Romanya	1835	2,2	2105	2,1	14,7	0,3	271	
Suudi Arabistan	1718	2,1	2058	2,1	19,8	0,4	340	
Mısır	1731	2,1	1977	2,0	14,2	0,3	246	
Belçika	1440	1,8	1862	1,9	29,3	0,5	422	
İsrail	1476	1,8	1807	1,8	22,4	0,4	331	
Çin	1649	2,0	1763	1,8	6,9	0,1	113	
Azerbeycan	1112	1,4	1453	1,5	30,7	0,4	341	
Suriye	1261	1,5	1307	1,3	3,7	0,1	46	
Polonya	1057	1,3	1292	1,3	22,2	0,3	235	

Kaynak: TÜİK.

İthalat

(milyon ABD doları)

Ocak-Eylül dönemi itibarıyla

	2010	2011	Değişim		Katkı \$	İthalat payı		Endeksler (% artış)	
			%	%		2010	2011	fiyat	miktar
Toplam	130554	181665	39,1					17,5	18,0
Sermaye Mali	18933	27930	47,5	6,9	8997	14,5	15,4	4,5	40,2
Ara Mali	94169	130663	38,8	28,0	36494	72,1	71,9	22,1	13,2
Tüketim Mali	17066	22490	31,8	4,2	5424	13,1	12,4	7,1	22,6
Diğer	386	583	51,1	0,2	197	0,3	0,3	-	-
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):									
Kimyasal Madde ve Ürünler	19753	13725	-30,5	-4,6	-6028	15,1	7,6	15,9	14,6
Hampetrol ve Doğalgaz*	16301	24579	50,8	6,3	8278	12,5	13,5	30,6	18,7
Ana Metal Sanayi	13535	1406	-89,6	-9,3	-12129	10,4	0,8	21,8	21,2
Makine ve Teçhizat	11117	2989	-73,1	-6,2	-8129	8,5	1,6	3,8	50,6
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	9970	442	-95,6	-7,3	-9528	7,6	0,2	37,5	-6,7
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	10263	3482	-66,1	-5,2	-6781	7,9	1,9	8,4	46,7
Elektrikli Makina ve Cihazlar	5914	2395	-59,5	-2,7	-3519	4,5	1,3	0,3	18,9
Tarım ve Hayvancılık	4638	6810	46,8	1,7	2172	3,6	3,7	41,1	12,5
Ahık ve hurdalar	5310	7711	45,2	1,8	2401	4,1	4,2	14,5	15,5
Tekstil Ürünleri	4362	79	-98,2	-3,3	-4283	3,3	0,0	16,3	15,3
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	3700	6910	86,8	2,5	3210	2,8	3,8	7,4	27,0
Tıbbi ve Optik aletler	2704	4730	74,9	1,6	2026	2,1	2,6	7,3	20,9
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	2526	25323	902,3	17,5	22796	1,9	13,9	10,6	26,8
Metall Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	2295	20487	792,7	13,9	18192	1,8	11,3	6,8	23,7
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	2432	989	-59,3	-1,1	-1442,9	1,9	0,5	11,5	8,1

Kaynak: TÜİK.

İthalat – Ülke Dağılımı

(milyon ABD doları)

Ocak-Eylül itibarıyla

	2010		2011		% Değişim	Katkı	
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)		%	\$
Toplam	130554		181665		39,1		
Avrupa Birliği Ülkeleri (27)	50386	38,6	69009	38,0	37,0	14,3	18623
Diğer Ülkeler	79533	60,9	111873	61,6	40,7	24,8	32340
Avrupa (A.B Hariç)	21524	16,5	26372	14,5	22,5	3,7	4849
Kuzey Amerika	9086	7,0	13280	7,3	46,2	3,2	4194
Yakın ve Orta Doğu	11413	8,7	15538	8,6	36,1	3,2	4125
Diğer Asya	29406	22,5	40331	22,2	37,2	8,4	10925
Diğer	8104	6,2	16352	9,0	101,8	6,3	8248
Türkiye Serbest Bölgeleri	635	0,5	783	0,4	23,4	0,1	148
Seçilmiş Ülkeler (İlk 20)							
Almanya	12132	9,3	17503	9,6	44,3	4,1	5371
Rusya Federasyonu	15270	11,7	16699	9,2	9,4	1,1	1429
Çin	12288	9,4	16570	9,1	34,8	3,3	4281
A.B.D.	8414	6,4	12367	6,8	47,0	3,0	3952
İtalya	7206	5,5	10186	5,6	41,4	2,3	2980
İran	5361	4,1	9491	5,2	77,1	3,2	4131
Fransa	5550	4,3	7014	3,9	26,4	1,1	1464
Hindistan	2478	1,9	4838	2,7	95,2	1,8	2360
İspanya	3415	2,6	4671	2,6	36,8	1,0	1256
Güney Kore	3229	2,5	4642	2,6	43,8	1,1	1413
İngiltere	3306	2,5	4345	2,4	31,4	0,8	1039
İsviçre	2204	1,7	4237	2,3	92,3	1,6	2033
Ukrayna	2884	2,2	3753	2,1	30,1	0,7	869
Japonya	2328	1,8	3078	1,7	32,2	0,6	750
Hollanda	2131	1,6	3063	1,7	43,7	0,7	932
Belçika	2215	1,7	3013	1,7	36,0	0,6	798
Romanya	2514	1,9	2939	1,6	16,9	0,3	425
Polonya	1730	1,3	2609	1,4	50,8	0,7	879
Yunanistan	951	0,7	1980	1,1	108,2	0,8	1029
Bulgaristan	1238	1	1906	1,0	54,0	0,5	668

Kaynak: TÜİK.

Hizmetler Hesabı
(milyon ABD doları)

	2010				2010	2011		
	I	II	III	IV		I	II	III
Hizmetler hesabı	921	2.938	7.624	3.552	15.035	1.320	4.003	9.207
Toplam gelir	5.001	8.031	12.547	8.890	34.469	6.237	9.431	14.284
Toplam gider	-4.080	-5.093	-4.923	-5.338	-19.434	-4.917	-5.428	-5.077
Taşımacılık	71	128	739	207	1.145	118	523	1.345
Gelir	1.721	2.414	2.850	2.448	9.433	2.184	2.799	3.569
Gider	-1.650	-2.286	-2.111	-2.241	-8.288	-2.066	-2.276	-2.224
Navlun	-453	-581	-694	-722	-2.450	-680	-655	-692
Gelir	765	945	772	918	3.400	860	927	859
Gider	-1.218	-1.526	-1.466	-1.640	-5.850	-1.540	-1.582	-1.551
Diğer Taşımacılık	524	709	1.433	929	3.595	798	1.178	2.037
Gelir	956	1.469	2.078	1.530	6.033	1.324	1.872	2.710
Gider	-432	-760	-645	-601	-2.438	-526	-694	-673
Turizm	1.423	3.389	7.269	3.900	15.981	1.904	4.046	8.294
Gelir	2.413	4.559	8.575	5.260	20.807	3.100	5.372	9.339
Gider	-990	-1.170	-1.306	-1.360	-4.826	-1.196	-1.326	-1.045
İnşaat hizm.	211	209	175	264	859	102	179	237
Finansal hizm.	-50	-76	-61	-47	-234	-244	-131	-164
Gelir	118	123	98	151	490	108	163	136
Gider	-168	-199	-159	-198	-724	-352	-294	-300
Sigorta hizm.	-141	-85	-86	-157	-469	-139	-95	-125
Gelir	155	184	186	194	719	224	227	216
Gider	-296	-269	-272	-351	-1.188	-363	-322	-341
Diğer Hizmetler	-593	-627	-412	-540	-2.172	-509	-544	-318
Gelir	383	542	663	648	2.236	431	666	849
Gider	-976	-1.169	-1.075	-1.188	-4.408	-940	-1.210	-1.167

Kaynak: TCMB.

Turizm İstatistikleri

	2010				2010	2011		
	I	II	III	IV		I	II	III
Turizm Gelirleri (milyon ABD doları)	2.413	4.559	8.575	5.260	20.807	3.100	5.372	9.339
Çıkış yapan yabancı ziyaretçiler (bin kişi)	3.107	7.638	11.742	6.023	28.511	3.599	8.504	12.820
ortalama harcama (ABD doları)	559	480	550	618	546	622	528	568
Çıkış yapan v atandaş ziyaretçiler (bin kişi)	645	736	2.119	1.017	4.517	799	834	2.171
ortalama harcama (ABD doları)	1.048	1.212	1.001	1.514	1.158	1.077	1.061	947
Turizm Giderleri (milyon ABD doları)	990	1.169	1.306	1.360	4.826	1.196	1.326	1.045
Giriş yapan v atandaş ziyaretçiler (bin kişi)	1.294	1.712	1.837	1.714	6.557	1.647	1.886	1.466
ortalama harcama (ABD doları)	765	683	711	794	736	727	703	713

Kaynak: TÜİK, TCMB.

Gelir Hesabı

(milyon ABD doları)

	2010				2010	2011		
	I	II	III	IV		I	II	III
Gelir Hesabı	-1.770	-1.653	-1.612	-2.102	-7.137	-2.833	-1.626	-1.833
Ücret Ödemeleri (net)	-27	-30	-35	-38	-130	-39	-37	-37
Yatırım Geliri (net)	-1.743	-1.623	-1.577	-2.064	-7.007	-2.794	-1.589	-1.796
Toplam gelir	1.810	795	1.066	761	4.432	1.185	982	1.054
Toplam gider	-3.553	-2.418	-2.643	-2.825	-11.439	-3.979	-2.571	-2.850
Doğrudan Yatırımlar	-117	-577	-414	-1.077	-2.185	-1.377	-658	-378
Gelir	616	29	13	22	680	177	29	6
Gider	-733	-606	-427	-1.099	-2.865	-1.554	-687	-384
Portföy Yatırımları	-341	100	-295	45	-491	-598	61	-369
Gelir	976	523	758	401	2.658	776	628	736
Gider	-1.317	-423	-1.053	-356	-3.149	-1.374	-567	-1.105
Diğer Yatırımlar	-1.285	-1.146	-868	-1.032	-4.331	-819	-992	-1.049
Faiz geliri	218	243	295	338	1.094	232	325	312
Faiz gideri	-1.503	-1.389	-1.163	-1.370	-5.425	-1.051	-1.317	-1.361
Uzun vade	-1.438	-1.314	-1.073	-1.280	-5.105	-953	-1.163	-1.143
Merkez Bankası	-65	-61	-49	-60	-235	-56	-55	-34
Genel Hükümet	-332	-207	-183	-237	-959	-198	-225	-211
Bankalar	-203	-169	-169	-282	-823	-121	-165	-289
Diğer Sektör	-838	-877	-672	-701	-3.088	-578	-718	-609
Kısa vade	-65	-75	-90	-90	-320	-98	-154	-218

Kaynak: TCMB.

Dış Finansman İhtiyacı ve Finansman Kaynakları (milyar ABD doları)

	2010				2010	2011			2011
	I	II	III	IV		I	II	III	
Finansman İhtiyacı	-21,4	-24,0	-25,1	-34,2	-104,6	-19,9	-32,7	-25,9	-78,4
Cari İşlemler Dengesi (Cari Transferler Hariç)	-9,7	-10,9	-10,6	-17,3	-48,5	-22,0	-23,1	-16,7	-61,8
Borç Senedi ve Kredi Geri Ödemeleri	-11,7	-12,7	-9,6	-12,1	-46,1	-9,0	-10,8	-9,6	-29,3
Borç Senetleri (Yurtdışı)	-1,4	-1,2	0,0	0,0	-2,6	-1,0	-0,8	0,0	-1,8
Uzun Vadeli Krediler	-10,3	-11,5	-9,6	-12,1	-43,5	-7,9	-10,0	-9,6	-27,6
Ticari Krediler	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,4
Merkez Bankası (IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet (IMF)	-0,5	-1,7	-1,2	-1,9	-5,3	-1,0	-1,6	-1,4	-4,0
Bankalar	-1,3	-0,7	-2,5	-2,2	-6,7	-1,3	-2,0	-2,1	-5,3
Diğer Sektörler	-8,4	-8,9	-5,8	-8,0	-31,2	-5,6	-6,4	-5,9	-17,8
Diğer Varlıklar (- artışa işaret etmektedir) 1/	0,0	-0,5	-4,8	-4,7	-10,0	11,0	1,2	0,4	12,7
Finansman Kaynakları	21,4	24,0	25,1	34,2	104,6	19,9	32,7	25,9	78,4
Cari Transferler	0,3	0,3	0,4	0,5	1,4	0,4	0,3	0,5	1,2
Sermaye Hesabı	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Doğrudan Yatırımlar (Net)	1,1	1,1	2,0	3,4	7,6	3,1	2,0	4,1	9,3
Hisse Senetleri (Net)	0,6	0,2	1,8	0,9	3,5	-1,3	0,5	0,3	-0,4
Borç Senetleri ve Krediler	12,1	19,3	16,4	25,2	72,9	25,3	24,6	11,4	61,4
Borç Senetleri	4,4	5,2	6,0	3,2	18,8	10,9	6,4	-2,9	14,4
Yurtiçi (Net)	1,4	3,2	4,0	2,4	10,9	6,6	5,1	-2,9	8,8
Yurtdışı	3,0	2,0	2,0	0,9	7,9	4,3	1,3	0,0	5,6
Uzun Vadeli Krediler	7,4	10,1	8,7	12,5	38,7	10,8	12,6	11,0	34,4
Ticari Krediler	0,1	0,1	0,0	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1
Merkez Bankası (IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet (IMF)	1,0	2,2	1,6	2,0	6,7	0,7	2,1	0,9	3,7
Bankalar	0,9	1,3	2,2	3,2	7,6	2,5	3,0	3,6	9,1
Diğer Sektörler	5,5	6,4	4,9	7,2	24,0	7,6	7,5	6,5	21,6
Kısa Vadeli Krediler (Net)	0,3	4,0	1,7	9,4	15,5	3,7	5,6	3,4	12,6
Ticari Krediler	-0,2	0,6	-0,5	2,1	2,0	-0,4	1,8	2,6	4,0
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	0,2	3,1	1,8	6,9	12,0	3,6	2,8	0,2	6,7
Diğer Sektörler	0,3	0,3	0,4	0,4	1,4	0,5	1,0	0,6	2,0
Mevduatlar (Net)	4,9	4,5	2,5	1,8	13,8	-5,8	1,2	3,1	-1,5
Diğer Yükümlülükler	0,0	0,2	0,3	0,0	0,5	0,0	0,2	0,3	0,5
Net Hata ve Noksan	0,7	-1,9	3,3	2,0	4,2	3,2	5,4	3,7	12,3
Bankalar Efektif ve Mevduatı 2/	2,6	5,5	0,7	4,7	13,6	-1,2	4,2	-1,8	1,2
Rezer Varlıklar 2/	-0,9	-5,2	-2,4	-4,3	-12,8	-3,9	-5,8	4,4	-5,4

Kaynak: TCMB.

1/ Bankaların Döviz Varlıkları hariç

2/- artışa işaret etmektedir.

Ödemeler Dengesi Borç Yaratıcı ve Borç Yaratmayan Akımlar (milyar ABD doları)

	2010				2010	2011			2011
	I	II	III	IV		I	II	III	
A) Cari İşlemler Dengesi	-9,4	-10,5	-10,2	-16,9	-47,1	-21,6	-22,8	-16,2	-60,7
B) Sermaye ve Finans Hesapları	8,7	12,4	6,9	14,9	42,9	18,4	17,5	12,6	48,4
Sermaye Hesabı	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Finans Hesapları	8,7	12,4	7,0	14,9	43,0	18,4	17,5	12,6	48,4
Varlıklar	2,2	4,5	-4,4	-0,2	2,1	8,8	5,1	-1,7	12,2
Doğrudan Yatırımlar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Portföy Yatırımları	-0,4	-0,5	-0,3	-0,2	-1,5	-0,9	-0,4	-0,3	-1,7
Diğer Yatırımlar	-0,8	1,0	-2,6	-1,1	-3,5	0,7	1,6	-0,1	2,2
Diğer Yatırımlar	3,4	4,0	-1,5	1,1	7,1	9,0	3,9	-1,3	11,7
Yükümlülükler	7,5	13,1	13,7	19,4	53,7	13,4	18,2	9,9	41,6
Borç Yaratmayan İşlemler	2,1	1,9	4,3	4,4	12,7	2,8	3,0	5,0	10,9
Doğrudan Yatırımlar 1/	1,5	1,5	2,3	3,5	8,8	4,1	2,3	4,4	10,8
Portföy Yatırımları/Hisse Senetleri	0,6	0,2	1,8	0,9	3,5	-1,3	0,5	0,3	-0,4
Diğer Yatırımlar/Diğer Yükümlülükler 2/	0,0	0,2	0,3	0,0	0,5	0,0	0,2	0,3	0,5
Borç Yaratıcı İşlemler	5,4	11,2	9,4	15,0	41,0	10,6	15,2	4,9	30,7
Portföy Yatırımları/Borç Senetleri	3,0	4,0	6,0	3,2	16,1	9,9	5,7	-2,9	12,6
Ticari Krediler	-0,2	0,6	-0,5	2,2	2,1	-0,5	1,8	2,4	3,7
Krediler	-2,3	2,1	1,3	7,7	8,9	7,0	6,5	2,4	15,9
Mevduatlar	4,9	4,5	2,5	1,8	13,8	-5,8	1,2	3,1	-1,5
Diğer Yatırımlar/Diğer Yükümlülükler 2/	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rezerv Varlıklar	-0,9	-5,2	-2,4	-4,3	-12,8	-3,9	-5,8	4,4	-5,4
C) Net Hata ve Noksan	0,7	-1,9	3,3	2,0	4,2	3,2	5,4	3,7	12,3

Kaynak: TCMB.

1/ Doğrudan Yatırımlar içerisinde yer alan "Diğer Sermaye", Borç Yaratıcı İşlemler altındaki Krediler kaleminde gösterilmektedir.

2/ Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 2009 Ağustos ve Eylül aylarında IMF üyesi ülkelere, Fon'daki kotalarına paralel olarak SDR tahsisatı yapılmıştır. Buna göre, Türkiye'ye tahsis edilen SDR karşılığı 1.497 milyon ABD doları, ödemeler dengesi istatistiklerinde "Finans Hesapları" altında "Diğer Yatırımlar / Diğer Yükümlülükler" ve "Rezerv Varlıklar / Resmi Rezervler / Döviz Varlıkları" kalemleri altında kaydedilmiştir.

Uluslararası Yatırım Pozisyonu (milyar ABD doları)

	2007	2008	2009	2010	2011(*)		
					I	II	III
Uluslararası Yatırım Pozisyonu, net	-315,0	-201,5	-278,9	-363,1	-381,2	-375,4	-335,8
Varlıklar	167,4	184,2	178,0	180,0	179,6	183,1	178,3
Yurt dışında doğrudan yatırımlar	12,2	17,8	22,3	21,6	22,5	22,9	23,2
Portföy yatırımları	2,0	2,0	1,9	2,3	2,3	2,0	2,1
Hisse senetleri	0,1	0,1	0,2	0,4	0,4	0,3	0,2
Borç senetleri	1,9	1,9	1,7	1,9	1,9	1,7	1,9
Diğer yatırımlar	76,7	90,1	79,0	70,2	62,6	58,8	59,4
Ticari krediler	10,3	8,6	9,3	10,7	10,9	11,0	11,0
Krediler	1,8	2,4	2,7	2,7	3,1	3,0	3,0
Efektif ve Mevduatlar	62,3	76,9	64,6	54,3	46,2	42,2	42,8
Bankalar	31,8	43,7	37,1	22,8	24,8	20,8	21,5
Yabancı para	31,8	40,4	34,4	20,3	21,6	16,7	17,7
Türk lirası	n.a.	3,4	2,7	2,5	3,2	4,1	3,8
Diğer sektörler	30,5	33,2	27,5	31,5	21,4	21,4	21,3
Diğer varlıklar	2,3	2,3	2,4	2,5	2,5	2,6	2,6
Merkez Bankası	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Genel Hükümet	0,8	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,0
Rezerv varlıklar	76,4	74,2	74,8	86,0	92,2	99,4	93,6
Parasal altın	3,1	3,2	4,1	5,3	5,4	5,6	6,1
Özel Çekiş Hakları	0,1	0,0	1,5	1,5	1,5	1,6	1,5
IMF nezdinde rezerv varlıklar	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Yabancı Para	73,1	70,8	69,0	79,1	85,1	92,0	85,8
Döviz varlıkları ve mevduatlar	5,4	4,1	5,1	7,8	9,7	7,9	7,3
Menkul kıymetler	67,7	66,8	63,9	71,3	75,4	84,1	78,5
Yükümlülükler	482,4	385,7	457,0	543,1	560,8	558,5	514,1
Yurt içinde doğrudan yatırımlar (*)	154,1	80,4	143,8	186,0	191,0	177,2	148,1
Portföy yatırımları	120,6	68,8	91,2	118,4	125,9	127,3	111,8
Hisse senetleri	64,2	23,2	47,2	61,5	57,9	55,2	46,0
Borç senetleri	56,4	45,6	43,9	56,9	68,0	72,1	65,9
Bono ve tahviller	56,4	45,6	43,9	56,9	68,0	72,1	65,9
Genel Hükümet	56,4	45,6	43,9	55,5	65,7	68,3	62,1
Yurt içi	32,2	20,4	21,1	32,7	38,7	42,0	35,3
Yurt dışı	24,3	25,2	22,9	22,8	27,0	26,3	26,8
Bankalar	0,0	0,0	0,0	1,1	2,1	3,5	3,5
Diğer Sektörler	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Diğer yatırımlar	207,7	236,5	222,0	238,7	244,0	253,9	254,2
Ticari krediler	21,5	22,6	21,6	23,4	23,2	25,0	27,2
Diğer sektörler	21,5	22,6	21,6	23,4	23,2	25,0	27,2
Uzun vade	0,4	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5	0,3
Kısa vade	21,1	22,0	21,1	22,8	22,7	24,5	26,9
Krediler	159,6	181,9	166,0	168,5	178,8	185,0	182,2
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
IMF kredileri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Diğer uzun vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kısa vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	30,1	33,5	34,7	35,9	36,6	37,8	36,4
Uzun vade	30,1	33,5	34,7	35,9	36,6	37,8	36,4
Kısa vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	39,1	40,1	35,4	47,4	53,1	57,1	57,2
Uzun vade	31,6	30,6	29,1	29,3	31,0	32,1	32,7
Kısa vade	7,5	9,5	6,3	18,1	22,1	25,1	24,5
Diğer sektörler	90,4	108,4	95,9	85,1	89,0	90,2	88,6
Uzun vade	89,0	106,6	94,9	82,9	86,3	86,6	84,8
Kısa vade	1,4	1,8	1,0	2,3	2,7	3,6	3,8
Mevduatlar	26,6	32,0	32,8	45,3	40,5	42,3	43,2
Merkez Bankası	15,8	14,1	13,3	11,8	12,3	12,1	10,7
Bankalar	10,8	17,9	19,5	33,5	28,2	30,2	32,5
Yabancı para	7,0	10,0	10,8	15,9	15,6	19,4	23,0
Türk lirası	3,8	7,9	8,8	17,6	12,6	10,7	9,5
Diğer yükümlülükler (**)	0,0	0,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5

Kaynak: TCMB

(*) Gösterge niteliğindeki aylık yurt içi doğrudan yatırım stokları yıl sonu verilerinin piyasa fiyatları ve kur değişimleri dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi ve ödemeler dengesi istatistiklerinde yer alan akım verilerinin ilave edilmesiyle hesaplanmaktadır.

(**) Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından Türkiye'ye tahsis edilen tutarlar bu kalemdedir.